

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2'40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zelayi N-rul 1a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Lo-
deschis costă șirul 20 fil

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Cauzele dezastrelor noastre.

De **I. Ursu**, profesor universitar.

I.

Tragedia noastră începe dela leagăn, e o urmare a însăș condițiilor nașterii noastre. Abia începuseră să guste din fericirea copilăriei patronată de puternicii părinți, și coloniștii romani din Dacia au fost părăsiți de Roma oficială și lăsați fără stat și fără organizație în prada lunei barbare. În astfel de condiții ei au putut progresa fizicește, favorizați de cetatea naturală în formă de cunună de munți ai Ardealului, dar n'au putut rezista până la sfârșit unor popoare, cari se ocupau numai de război și aveau o organizație centralizatoare, accesibilă pentru viața de stat. Despărțiți în sute de stătuțe ei au trebuit să plece capul înaintea Turanilor Unguri, organizați pentru război, și pentru viața de stat, adică pentru subjugarea altor popoare, cari prin munca și producția lor să le procure cele necesare pentru viața lor parasitară. Primind creștinismul slavon strămoșii noștri au rupt apoi pentru totdeauna legăturile cu Apusul și Roma pontificală nu numai că nu i-a ajutat în aspra lor luptă, ci a organizat cruciate de convertire sau de distrugere, atâțând contra lor pe Ungurii asiatici, cari au dat dovezi de simț politic primind creștinismul apusean, care le-a procurat odată cu dreptul de cetate în Europa, protecția factorului suprem al veacului de mijloc, care era Papa dela Roma. De acum începe în lumea romanică din Cetatea Carpaților Răsăriteni lanțul nesfârșit al suferințelor. La început învingătorii s'au mulțumit, ca toți semenii lor parasitari, cu tributul. Mai apoi au încercat convertirea religioasă și, aceasta nereușind, au căutat compenzația în legarea tot mai strânsă a Ardealului de centru, și mai ales în confiscarea instrumentului principal de producție, (pământul), care a fost luat dela vechii locuitori pentru a fi dat coloniștilor catolici (Sași și Săcui) și nobililor, cari s'au distins în război. Ai noștri au ajuns astfel în mizerabila stare de iobăgie, procurând, prin munca lor, bogăție pentru dușmani.

Odată cu situația aceasta tristă de instrument de muncă și de îmbogățire pentru alții a început apoi esodul dureros al aristocrației, care se ridicase prin război. Ridicați la rangul de nobili, îndemnați de firea lor trușă romanică și de legăturile de clasă, boerii noștri au sfârșit prin a părăsi ortodoxia și a lua limba stăpânitorilor slăbind astfel rândurile noastre și întărindu-le pe ale lor. Și astfel viacuri întregi rassa noastră a fost nu numai instrument de muncă pentru alții, lucrându-le pământurile și vărsându-și sângele în războaie, dar a fost și un izvor continuu din care se alimentau stăpânii prin trecerea la ei a ce-

lor mai distinși fii cari ar fi fost meniți să-o conducă și să o apere. Și așa viacuri de-arândul Românii-rămâneau fără conducători și apărători, cari să-i protejeze în contra abuzurilor ocăruiii sau domnilor proprietari de pământ.

Mângăierea și o găsiu cei părăsiți și desmoșteniți numai în jurul bisericii, care era sângele oază în deșertul cel vast al suferințelor lor. Dar și contra acesteia „națiunile politice” în special calvinii, începând cu viacul al XVI-lea, și-au îndreptat săgețile lor, până când o parte din ai noștri, puși între două focuri, au sfârșit prin a primi ofertele Impăratului, care promitea avantajii politice și sociale pentru cler, fără a le cere sacrificarea cultului străbun. Unirea aceasta avu efectul că dete poporului nostru desmoștenit o nouă aristocrație, a cărții sau mai bine zis o nobilitate de apostolie, care a sfârșit prin a rămânea strâns legată de izvor și a se pune în serviciul redeșteptării neamului și a ridicării la o situație demnă de originea lui strălucită. Fanatismul ei firese să esplică prin contrastul între originea strălucită — descoperiseră în cei desmoșteniți pe fii celui mai glorios popor — și starea mizerabilă actuală a neamului din care făceau parte. Exodul dureros al aristocrației încetă acum, dar numărul acestor aristocrați de carte era prea mic pentru ca redeșteptarea și ridicarea poporului să se poată face cu intensitatea necesară. Starea socială mizerabilă a Românilor a făcut ca să se ridice foarte puțini oameni de carte, în viacul al XIII-lea și în întâia jumătate a viacului al XIX-lea, în tot cazul prea puțini ca să poată lucra pe un teren atât de întins cum era cel locuit de Români. Totuși când împrejurările au devenit favorabile ei au suplini numărul, prin intensitatea simțirii, prin mărirea sufletului și a puterii de jertfă și așa puțini, cum i-a găsit anul 1848, ei s'au arătat pentru moment destul de destoinici pentru a conduce barca, aproape sfărâmată a neamului lor.

*

După revoluție se începe și pentru neamul nostru o viață mai bună. Lanțurile robiei i-au fost sfărâmate și legile țării l'au ridicat la drepturile celorlalte națiuni din patrie. Pământul ajungea iarăș al lui împreună cu toate fructele sale. Națiunea noastră a fost pusă pe șa și oricât de mizerabilă ar fi fost șaua aceasta și oricât de accidentat drumul, pe care trebuia să meargă, depindea totuși numai de ai noștri, ca să se urâte buni călăreți și să ajungă la ținta dorită.

Dar neamul nostru de țărani, abia scă-

pați din iobăgie, nu avea de unde să dea călăreții aceștia, căci astfel de calități să moșteneză prin selecție dela strămoși. Astfel el putea să dea la suprafață oameni de entuziasm, oameni de război, soldați distinși, chiar oameni de carte, dar nu putea să furnizeze oameni cu calități politice, cari se formează pe încetul în decursul mai multor generații și nu să pot dobândi decât prin o cultură rafinată în școli superioare. Se simțea astfel mai mult de cât ori-când lipsa unei aristocrații naționale, care avându-și elementele de trai asigurate, să se poată dedica exclusiv intereselor neamului.

Afară de aceasta vremurile noi cereau o burghezie națională, pe care iarăș din împrejurările istorice cunoscute n'am putut-o avea. Fără această burghezie, fără o lume de negustori și de industriași, cari pot să aibă independență în mișcări, o justă pricepere a intereselor superioare ale neamului și cari singurii pot să aducă jertfele materiale necesare pentru progresul cultural și politic în vremurile noastre. Civilizația noastră e civilizația orașelor, și satele contează în cele mai mlte țări foarte puțin pe terenul cultural și politic.

În această stare a găsit națiunea noastră anul 1866 când dinastia și împărăția se găsea la o cotitură de drum destul de periculoasă. Amândouă trebuiau salvate și Impăratul trebuia să aleagă între vechii noștri stăpânitori, cari gemeau atunci sub mâna de fer a dinastiei și între blajinii și umilii supuși, cari și-au vărsat din belșug sângele pentru ei în anul 1848 în contra Ungurilor rebeli. Orice recunoștință a fost în chip firese uitată și Impăratul a întins mâna vechilor rebeli, cărora n'a esitat să le dea jertfă pe docilii supuși, cari au luptat ca să-l salveze tocmai contra acelor, a căror jertfă cădeau acum. Între 2 factori opuși era firese ca Impăratul să aleagă drept sprijin al dinastiei și al împărăției, pe acela, care se prezenta ca o forță din toate punctele de vedere. Ei aveau un teritoriu etnic compact, aveau burghezie și mai ales aveau aristocrație destul de capabilă și de puternică ca să ofere în orice moment neplăceri și primejdii dinastiei. Ei trebuiau deci împăcați, cei periculoși și puternici, căci de cănele credincios pe vecie, de poporul românesc n'avea nici un motiv să se teamă, căci era neorganizat, politicește și n'avea burghezie și aristocrație. În politică nu domină sentimentele — în special cele de recunoștință — ci interesele cele mai brutale.

Cazuri, ca sacrificarea noastră la 1867, nu sunt neobișnuite în istorie; din contră istoricul este obișnuit la fiestecare pas să înregistreze fapte dominate de cele mai josnice

și mai brutale interese, căci factorul care domină în istorie e forța sub diferitele ei forme.

Cu noua formațiune politică a dualismului dela 1867 se începe un nou capitol în istoria suferințelor noastre. Veșnicii rebeli contra Habsburgilor și-au ajuns în parte idealul redevenind stăpâni de fapt pe întreg teritoriul coroanei, purtate de regii vechi ai Ungariei. Gloria și strălucirea vechiului regat, care le-a fost farul nestins, dela care a primit lumină și căldură idealul lor secular, avea să le dea înboldul spre fapte, cari să ducă noua formațiune politică a statului spre forma și strălucirea de pe vremea lui Mătiș Corvin. Era deci de prevăzut că ei n'aveau să se oprească la situația destul de necompletă a regatului, oferită de noua formațiune. Ei aveau o literatură, care purta pecetea gloriei antice, în care grăiau vremurile de strălucire de mai înainte, pe lângă care îi împingea înainte spiritul atavic de dominațiune, inerent tuturor popoarelor turanice. Așezați pe șaua cea nouă, ei nu erau poporul, care să se oprească la mijlocul drumului, ci focul lor sacru, product al rasei al literaturii, și al educației din școli, avea să-i mână mereu înainte spre spectrul luminos al regatului strălucit de odinioară.

Și fiindcă a sosit timpul ca să numai ascundem nici una din primejdiile ce ne amenință, tocmai pentruca să luăm până când e timp măsurile necesare, cred că e un act de patriotism să afirm că dușmanii noștri seculari, nu se puteau opri în drumul croit de împrejurări. Pe lângă firea lor turanică, mândria de rasă, și cultura națională îi împingea spre noul drum de crudă necesitate, care domină destinele oamenilor și a popoarelor: necesitatea existenței. Grupați pe un teritoriu etnic, fără graniți naturale, pe țărmurile Dunării și Tisei, pe vechia pustă aleasă de strămoșii lor nomazi, ei se vedeau strânși într'un cerc de fer de celelalte naționalități, cari locuiau munții și teritoriul dela mare. Prin o lege a naturii înderea lentă a popoarelor se face pe cursul apelor și un progres economic și cultural, o înflorire și o înmulțire a

popoarelor nemaghiare ar fi avut de urmare că ar fi micșorat neconținut cercul etnic al stăpânilor, ar fi redus neconținut razele acestui cerc, până la inundarea lui totală. O înflorire a nemaghiarilor ar fi însemnat moartea Ungurilor și aceștia aveau simț politic destul de real ca să o înțeleagă aceasta. Afară de aceasta regatul antic nu putea fi reînviat și pus în condiții de viață decât naționalizând periferia, care prezenta punctele strategice pentru apărare (munții) și teritoriile vecine cu marea, indispensabile pentru dezvoltarea economică. Pe lângă aceasta ei aveau de plătit nemaghiarilor polița pentru 1848 așa ca totul fi îndemna la noua politică de distrugere a celorlalte naționalități din țară.

Aceasta e bine să se știe, pentru ca să nu ne legănăm cu iluzii sau să ne lăsăm vr'odată înșelați prin atitudinea lor împăciuitoare. Aceasta are să fie totdeauna impusă numai de împrejurări, are să fie numai un armistițiu, o pauză pentru a căpăta puteri noi spre realizarea idealului lor. Trebuie să știm în tot momentul să suntem amenințați cu moartea și aceea ia loc să ne sperie, va trebui din contră să ne dea energia cerulă de împrejurări mărindu-ne puterea de sacrificiu și de rezistență.

II.

Legea din 1867 avea să fie numai un paravan modern, în dosul căreia aveau să se ascundă planurile chibzuite de distrugere a naționalităților, cari aveau să fie adormite prin drepturile garantate de lege. Cazul s'a repetat la frații lor de sânge, la Turcii din zilele noastre, cari au făcut din noua constituție, în care popoarele creștine din imperiu vedeau mântuirea, instrumentul cel mai sigur de centralizare, adică de desnaționalizare a neamurilor dela periferie.

Adormiți astfel de aluatul pregătit cu miere, al legii de naționalități, făcută cu rezerva mentală de a nu fi aplicată, naționalitățile nemaghiare, s'au lăsat ademenite și n'au luat dela început măsurile de organizare pentru rezistență, pentruca nu și-au dat seama de

gravitatea primejdiilor. Pe de altă parte factorii politici au dat loviturile gradat, din distanță în distanță, începând cu cele mai mici, pentruca să progreseze gradat spre cele mai decisive, pentruca să nu producă reacțiunea firească printre cei loviți, cari s'ar fi putut coaliza și organiza pentru rezistență, dacă loviturile ar fi fost dela început brutale.

În chipul acesta naționalitățile n'au luat măsuri serioase, nu s'au organizat și mai ales n'au simțit nevoia să se coalizeze. La dreptul vorbind le-au lipsit oamenii politici destul de numeroși pentru a îndeplini o operă atât de grea, găsindu-se încă dela începutul luptei fără conducători suficienți ca număr și ca cultură pentru o luptă atât de dificilă. Popoare de țărani, de curând scăpați din iobăgie, ele n'au avut aristocrația și burghezia națională, cari sunt totdeauna principalii factori de conducere ai unui popor. Școlile noi au pregătit ce e dreptul un număr mai mare de intelectuali, dar aceștia erau siliți prin forța lucrurilor să îmbrățișeze în cea mai mare parte advocatura, medicina, preoția sau dascălia. În chip firesc advocații au luat conducerea politică a naționalităților, ca unii cari aveau mai multă pregătire și independență, dar meșteșugul acesta, în linii generale, îndepărtează de idealism și dezvoltă simțul practic pentru afaceri și dorul de îmbogățire în o măsură incomparabil mai mare decât alte indeletniciri. Dar chiar fără de aceasta, admitând că afacerile n'ar fi putut micșora intensitatea sacrificiului, totuși foarte cu greu s'ar fi putut găsi oameni, cari să-și neglijeze instrumentul lor de viață pentru a-și consacra munca exclusiv pentru binele neamului. Totuși mai mult decât la oricare națiune advocații noștri au știut să armonizeze necesitățile vieții cu interesele superioare ale neamului.

Dar pentru a conduce o barcă atât de înămolită ca aceia a națiunii noastre era nevoie pe lângă advocații aceștia, afară de aristocrație și burghezie, de oameni de știință, cari să fi pregătit în laboratorul universității ideile, pe cari advocații și ceilalți conducători aveau să le pună în practică. Din nefericire acest ideal nu l-au putut ajunge ai noștri, iar lumea dascălească a școlilor de mijloc și învățătorii aveau să fie legați cu astfel de că-

Uranoliți.

Sunt acei meteori, cari cad pe pământ. Numărul lor se poate socoti la milioane, ba miliarde. În toate museele științifice din lume s'au adunat mii de specimene.

Iată, mai întâiu, o scurtă înșirare a căderilor principale.

Înainte de Era creștină, în anul 1478 se face amintire de primul meteorit. Se spune, că în Creta au căzut pietri din cer, pe cari după toată probabilitatea le-au considerat drept simbolul zeiței Kybele. Se mai amintesc apoi, astfel de meteorii, în 1460 („Dumnezeu a slobozit mari pietri din ceri”), în 1200, 1168, pe muntele Ida din Creta.

În 465 căderea cea mai remarcabilă la Aegos Potamoi în Tracia, într'un punct, care peste 62 ani avea să devină și mai renumit prin învingerea lui Lysander asupra atenienilor, care a pus capăt războiului peloponesiac. Fenomenul grandios avu influență însemnată asupra filosofiei ionice. Anaxagoras din Klazomenae era de 32 ani pe atunci (anul 1 din Olimpiada 78=165 a. Chr.). După el, constelațiile sunt masse rupte din pământ de puterea centrifugă. Întreg cerul se compune din pietri. Corpurile pietroase sunt înfierbântate la roșu și la incandescență prin eterul focos. Ele reflectează deci lumina împrumutată dela eter. Între Lună și Pământ se mai mișcă corpuri întunecate, cari pot produce întunecimi lunare.

Răspicat și foarte impresionat de marele

eveniment al căderii, se exprimă Diogen din Apollonia, (un filozof al epocii dintre Anaxagora și Democrit) despre univers, când zice: „Deodată cu stelele vizibile se mișcă și masse pietroase opace (invizibile) și cari tocmai de aceea nu au numiri. Aceste cad uneori pe pământ și se sting, după cum s'a întâmplat cu steaua pietroasă, care a căzut la Aegos — Potamoi”.

În 206—205 cad pietre vulcanice.

În 54 meteorit găunos ca buretele, în Lucania.

În 29, 28, 22 ploii de meteorii în China.

Multe căderi vechi, statorite cu destulă certitudine cronologică, au fost înregistrate de Chinezi. Eduard Biot a aflat în Ma-tuam-lin, o colecție de extrase astronomice din cele mai vechi anale imperiale, pentru epoca dela 650 a. Chr. la anul 333 d. Chr. 16 ploii de aeroliți. Pentru aceeaș epocă scriitorii greci și romani nu amintesc decât 4.

În Era creștină se semnalează numeroase căderi de meteorii. Înșir numai principalele din evul nou.

În 7 Noemvre 1492, între mari detunături și explozii, cade la *Ensisheim*, Elsația, un meteorit de 130 kg., scurmându-și în pământ o groapă de peste 5 urme adâncime. Împăratul Maximilian zice despre el, într'un rescript de data 12 Nov. 1503, că acest meteorit a căzut aproape lângă el, pe când mergea în fruntea oștii. L-a considerat drept semn de învingere asupra Francezilor. De prezent, acest aerolit formează posesiunea însemnată a muzeului mineralogic din Viena.

În 4 Septemvre 1511 mare cădere de aeroliți la Crema și pe țărmurile Adigei, descrisă în colorii vii, dar cam retoric și neclar, de vestitul *Petrus Martin din Anghiera*. Căderea fu precedată de o întunecime aproape totală, pe la amiază. „Fama est — scrie Anghiera — Pavonem immensum în aerea Cremensi plaga fuisse visum. Pavo visus în pyramidem converti, a-desque celeri ab accidente în orientem raptari cursu, ut în horae momente magnam hemisphaerii partem, doctorum inspectantium sententia, pervolasse credatur. Ex nubium illico densitate tenebras verunt surrexisse, quale viventium nullus unquam se cognovisse fateatur. Per eam noctis faciem, cum formidolosis fulguribus, inaudita tonitrua regionem circum seperunt.”

Scăpărările luminoase erau așa de intense, încât locuitorii din Bergamo vedeau toată câmpia dela Crema. „Ex horrendo illo fragore quid irata natura în eam regionem pepererit, percunctaberis. Saxa dimisit în Cremensi planitie (ubi nullus unquam aegnans ovum lapis visus fuit) immensae magnitudinis, ponderis egregii. Decem fuisse reperta centilibralia caxa ferunt”. Adecă șesul dela Crema, unde nu s'au văzut pietri nici cât oul, fu umplut cu holovani sdraveni. S'au aflat zece pietri de câte o sută de fonți (centilibralia). Paseri, oi, pești, au fost omorâți. Ba chiar și un călugăr.

Din toată descrierea precedentă se vede, că care au căzut pietrele, a fost greu și

tușe, ca nici o idee să nu poată ieși din camera strâmtă a elevilor lor. Tinerimea universitară avea să-și primească educația dela izvoare străine și să trăiască într'un mediu, care nu era favorabil pentru dezvoltarea puterilor de sacrificiu, de care are nevoie o națiune, ce zace în robie. Ea s'a adoptat ușor mediului străin, imitând modul de viață și luxul stăpânilor, primind concepția de viață a acestora, uitând că la aceștia idealul e îndeplinit și barca națiunii lor merge pe apă în jos, fără să aibă nevoie de opintire specială.

În chipul acesta nu s'a format o opinie publică unitară, ci cel mult un curent, pornit dela gazete. Conducătorii așa de puțini cum erau n'aveau imboldul firesc al națiunii și astfel nu s'au putut strecura cu barca națiunii fără ca să o lovească câte odată de stâncă. Pasivitatea politică în parlament și în special cea din comitate a fost o inspirație tot atât de greșită ca și excursiunea memorandistă dela Viena.

Pentru astfel de opere, cum a fost cea din urmă, se sondează de mai înainte terenul și nu se expune o națiune de 4 milioane la umiliri gratuite. Când s'au hotărât să înainteze memorandumul, factorii respectivi trebuiau să aibă acasă sancțiunea pregătită și în momentul închiderii porților să fi făcut să răsune departe în cetatea muntoasă codrul bătrânilor stejari, astfel ca murmurul acestui codru să fie auzit. Dar vijelia nu s'a pornit și stăpânitorii s'au găsit îndemnați să făurească săgeți nouă, cu atât mai mult cu cât prin nefaste influențe naționale externe s'a pornit procesul de descompunere al partidului urmând o desorientare generală, care a oprit dezvoltarea politică a națiunii pe loc și a dat curaj asupritorilor. Din confuzia aceea a reușit însă prin reacțiune ideea activității parlamentare, care a redat curajul pierdut al națiunii. Deputații noștri au desvoltat energia necesară, dar numărul lor era prea mic și cohorta, care trebuia să-i urmeze, prea puțin numeroasă pentruca acțiunea lor plină de jertfe să aibă succesul dorit. În același timp se începea o eră nouă în literatură prin legarea de relații culturale cu cei de peste hotare, așa că ne aflăm în un moment, când se anunță o perioadă de conștiință și de jertfe. Totuș

ne roade încă vermele atavic, hipertrofia romanică a eului, lipsa de disciplină și de supunere a individualității și de contopire cu totul, în momentul când interesele superioare ale neamului o cer aceasta. Nu se observă pe lângă aceasta în măsură suficientă simțul politice reale, care esclude sentimentele și credulitatea și nu contează decât pe interesele reale proprii în comparație cu ale părților adverse.

În dezastrul recent de pildă — al episcopiei magiare — factorii respectivi n'au făcut uz de armele moderne ale diplomației, cari pretind energie și amenințare cu fapte îndeplinite. La un alt popor, în momentul pregătirii atentatului, pe lângă protestări, s'ar fi mobilizat vre-o 20—30 comune, pe cari le-ar fi trecut la conaționali pentru a putea mântui restul. Când Papa ar fi văzut că ai noștri sunt capabili de fapte ar fi găsit și imbold firesc și motiv demn de crezare pe lângă Impăratul și sfințicii săi.

În politică domnia forța și între 2 forțe, Impăratul cu guvernul său și blajinii conducători ai bisericii unite, sau chiar a națiunii întregi, era firesc ca Papa să cedeze cele dintâi, cu cari avea schimb de interese superioare, căci cei din urmă nu amenințau întru nimic interesele sale. Când s'ar fi văzut însă interesele amenințate, când ar fi văzut pe Români capabili de fapte, înaltul părinte ar fi găsit energia necesară pentru rezistență. Dar cu protestările și rugămintile platonice ale bisericii unite el n'a găsit nici un motiv puternic, care să-l facă să reziste unei presiuni atât de puternice ca a Impăratului, presat și el, prin schimb de interese, de guvernele ungare. Factorii conducători se bucură adesea când în momente de cumpănă primesc o armă dela supușii revoltați pentru salvarea intereselor lor. Nu e exclus că Sf. Scaun ar fi primit cu bucurie, dacă i s'ar fi trimis din Ardeal vr'o armă cu care să se poată prezenta cu sorți de izbândă înaintea ambasadorului austriac din Cetatea Eternă. Dar arma i-a lipsit și interesul a biruit încă odată sentimentele, iar Curtea consfințea și de astădată, politica de câteva decenii, prin care dedea mâna liberă vechilor rebeli de a

simplifica stările din Ungaria, convingând aceștia pe Impăratul că maghiarizarea desăvârșită a popoarelor nemaghiare este în interesul monarhiei.

Românii nu vor recâștiga terenul pierdut la Viena decât urmând calea vechilor rebeli, arătând Impăratului că sunt capabili de fapte recomandându-se astfel ca o forță, pe care Impăratul și diplomația austriacă să poată conta, cel puțin în o măsură egală ca cea a dușmanilor lor.

Alianțele României și chestiunea românilor din Ungaria. În legătură cu pasajul referitor din vorbirea dlui Dr. Teodor Mihali dela Ileana, ziarul bucureștean „Acțiunea”, scrie următoarele:

„...Nu e problemă mai grea pentru un stat decât încheierea alianțelor internaționale. Ele trebuie să fie seamă și de interesele statului și de ale națiunii. Numai o mare înțelepciune poate rezolva conflictele dintre aceste interese. Frații noștri de dincolo urmăresc de sigur manevrele Slavilor din nordul și răsăritul Europei. Ei nu vor tăgădui rolul covârșitor al României în pololirea acestor poște de expansiune, primejdioase și pentru ea și pentru pacea generală. Inclinarea României spre Tripla-Alianță apare deci firească. Pe de altă parte logica și sufletul — și peste acesta cine poate trece? — ne impun să luăm cele mai tari garanții despre intangibilitatea ființei etnice a neamului nostru, reprezentat prin milioane de conștiințe lucide și spiritate admirabile între Carpați și Tisa. Guvernantii poporului nostru au fost și vor fi întotdeauna prea patrioți ca să admită o singură știrbire dincolo ca preț al unui sprijin dincoace.

Vor recunoaște frații noștri că și guvernele și instituțiile României n'au uitat să-și arate în decursul timpurilor, pe cât au putut, dragostea și dorința de ajutor. Alianțele nu se plătesc cu prețul aspirațiilor naționale. Să fie siguri Români de dincolo că acest adevăr etern va conduce toate actele mari ale țării noastre. S'a întâmplat odată ca chemați în sprijinul unui stat sub ori ce condiții am fi vrut, să nu le punem și să greșim. A fost o lecție crudă dar istorică. Viitorul va arăta hotărârea României de a limpezi împrejurările în cari poate pune umărul ei puternic și garanțiile ce va ști să ia, garanții între cari cea mai sigură este situația ei înșiși de astăzi”.

Măsurile pregătitoare ale guvernului pentru viitoarea sesiune parlamentară. Semioficiosul

foarte întunecat. Acel pavo era, fără îndoială, un bolid enorm, cu coadă lungă, oferind aspectul unei piramide. Anghiera primi chiar în Spania un fragment cât pumnul, din pietrele împrăștiat (ex frustis disruptorum, saxorum) și l-a arătat regelui Ferdinand Catolicul, în prezența vestitului ostaș Gonzalo de Cordova. Scrisoarea sa se termină cu cuvintele: „mira super hisce prodigiis conscripta fanaticae, physice, theologice ad nos missa sunt ex Italia. Quid portendant, quomodoque gignantur tibi utraque servo, si aliquando ad nos veneris”. (Scrisă din Burgos către Fragiardus). — *Cardanus* afirmă mai amănunțit, că au căzut 1200 aeroliți, între cari unul de 120 fontii, negru ca ferul și de mare densitate. Vuetul a durat două ore: „ut mirum sit, tantam molem in aere sustineri potuisse”. — (Vezi Humboldt, Kosmos, III pag. 447).

În 9 Faur 1583 la Castroverli (Abruzzi) cade un meteorit, vârandu-se în pământ până la 2 metri.

În 1660 cade o piatră din ceriu în claustrul Santa Maria della Pace (Milano) și omoară un călugăr franciscan.

În 1749 o cădere în Siberia. Meteoritul aflat cântărește vre-o 700 kg.

În 26 Mai 1751, cădere la Hradshima lângă Agram. Un meteorit în greutate de 39 kg. ajunge în Muzeul de istorie naturală din Viena. Brezina, șeful de odinioară al secției mineralogice din acest Muzeu, spunea că meteoritul amintit valorează vre-o 200.000 franci!

În 13 Septembrie 1768, după amiază pe la ora 4 jumătate, un nou întunecat se vede din satul Luce (departamentul Eure et Loire, Franța), vre-o 4 km. spre apus dela Chartres. Un bubuit se aude, ca de o pușcătură de tun. Apoi un șuer prin aer, cauzat de căderea în curbă a unei pietre negre, care ajungând suprafața solului s'a vârit de jumătate în pământ și era atât de fierbinte, încât nu se putea atinge cu mâna. Cântăria 7 fontii și jumătate. Fu analizată de Lavoisier, Fougereux și Cadet. Fenomen luminos nu s'a observat.

În 24 Iulie 1790, la Barbotan (departamentul des Landes, Franța), se ivește un nouaș meteoric alb și un bolid roșu, din care cad aeroliți.

În 16 Iunie 1794 cade un meteor la Siena și sfredelește pălăria unui copil, care scapă numai cu spaima.

În 13 Decembrie 1798 cădere la Bernares în Hindustan.

În 26 April 1803 vestită cădere la *Aigle*, departamentul de l'Orne (Franța), care a pus capăt „îndoielii endemică” („endemischen Zweifelsucht”, cum zice Al. Humboldt, în Kosmos, III, 438) — a Academiilor. Anume, foarte mulți membri de ai Academiilor și în special „nemuritorii” din Paris nu voiau să creadă, odată cu capul, că uneori cad pietri din ceriu. Preocupă științifică. Ori îndărătnicie anti-științifică, cum vreți, dar 26 April 1803 deveni fatală pentru ea. În ziua aceasta, un bolid extraordinar, alergând dela SE spre NW, se văzu după a-

miază pe la 1 oră în Alençon, Falaise și Caen, pe ceriu absolut senin. După câteva clipe se auzi la *Aigle*, din un nouaș mititel, întunecat și aproape nemișcat, a explozie de 5—6 minute, urmată de 3—4 bubuituri ca de tun, de pocnituri ca de pușcă și de uruit ca de dobe multe. La toată exploziunea, la tot bubuitul se desfăcea și se risiepa câte o pârțică din nouaș. Nu s'a văzut nici un fenomen de lumină. În același timp au căzut, pe o suprafață eliptică, a cărei osie mare, îndreptată dela SE spre NW, măsura 9 km. — multe pietri meteorice, din cari cea mai mare cântăria numai 8.75 kg. Erau ferbinți dar nu incandescente. Aburiau și cecece curios, în primele zile erau mai explozibile decât după aceea.

Acest fenomen fu controlat și verificat de o comisiune exmisă de Academia de științe din Paris.

În 16 Septembrie 1813 cade un meteorit cu detonătură teribilă la Klein-Wenden, nu departe de Mühlhausen, din bun senin, fără să se fi format ceva nor meteoric.

În 9 Iunie 1822, cade cu detonăție violentă un aerolit la Angers, atribuit unei stele filante ce s'a văzut la Poitiers. Steaua a lăsat o dungă luminoasă, drept-lineară, în jos groasă, spre vârf îngustă. Strălucirea a durat 10—12 minute.

În April 1828, fu aflat de unul Brord, în satul Caille (departamentul Alpes-Maritimes, Franța) un aerolit în greutate de 625 chilogramme.

guvernului scrie: In 17 Septembrie camera își va ține prima ședință, după vacanțele de vară. Guvernul a luat de pe acum cele mai întinse „măsuri pregătitoare”. Ministrul apărării țării a trimis ordin comandanților jandarmilor, că pe la mijlocul lunii lui Septembrie să concentreze jandarmerie în Budapesta, într'un număr așa de mare ca și în Iunie. Iată, acestea sunt pregătirile consorțiului Lukács-Tisza pentru începerea „activității camerei”.

Contele Andrassy despre regulamentul intern al camerei. In numărul de Duminecă, al lui „Magyar Hirlap”, contele Andrassy scrie un articol despre actualul regulament intern al camerei, spunând că acesta a fost votat pe cale ilegală. Constată apoi că pacea parlamentară rămâne pentru toate timpurile neasigurată, dacă nu se modifică regulamentul votat în Iunie, pe baza unui proiect elaborat în înțelegere cu toate partidele. Tot așa va trebui reorganizată și președinția parlamentului. Demnitatea președintelui nu poate fi luată în seamă, după cele întâmplate, din partea opoziției. Nu poate fi prieten adevărat al parlamentarismului acela, care nu vrea să recunoască acest lucru și să dea mână de ajutor pentru sanarea lui. Procedul lui Tisza nu-l putem sancționa nici chiar prin tăcere și nu ne putem închipui că se va putea restabili pacea, decât așa, dacă, înfirmându-se faptele lui Tisza și ale soților săi, vom feri țara de un caz primejdios de precedentă.

O voce străină despre situația politică din Ungaria. Ziarul „Augsburger Postzeitung”, organul partidului central din Bavaria, se ocupă într'un articol despre situația politică din Ungaria arătând motivele luptelor parlamentare și publicând totodată și câteva părți interesante despre un nou partid parlamentar care probabil se va înființa în curând în Ungaria.

„Atât parlamentul, cât și opinia publică ar trece ușor la ordinea zilei peste scandalurile întâmplate în Iunie, dacă în schimb ar primi garanții, că aceste încălcări brutale ale constituției nu se vor mai repeta. Iar singura garanție în privința aceasta este așezarea pe baze moderne a întregii reprezentări a poporului. Un partid născut din corupție și care numai prin cordoanele poliției și a soldaților își poate valida voința nu poate să servească ca bază și sprijin tronului și progresul pacific al țării. Trebuie să se rupă odată definitiv cu politica lui Khuen-Hédervary și a lui Ladislau Lukács, deoarece prin mijloacele întrebuintate de aceștia foarte ușor se poate ajunge la criza

pactului 67-ist. Se apropie termenul de scadență al acordurilor vamale iar mai întâi țara va trebui să mai asude noi cheltuieli militare. Deci, puteș'ar oare afirma ca mintea sănătoasă, că atrocitățile electorale, mișelile dintre culise și puterea armată încontinuu întrebuintată în contra reprezentanților poporului ar fi mijloacele potrivite pentru rezolvirea problemelor mari.

O reformă parlamentară, dacă și nu radicală, dar în sens european cinstită și sănătoasă imediat ar sista obstrucția, corupția și stăpânirea polițienească... Atât Tisza, fanaticul violențelor, cât și Lad. Lukács, șeful politicianilor gheșefari ai partidului guvernamental, din considerații personale și de partid poartă un joc foarte scârbos cu reforma electorală.

Atât la Burg, cât și Belvedere sunt convinși că în secolul XX un popor nu poate fi guvernat multă vreme cu mercenari politici. Politica ungară trebuie scoasă din mâna gentrilor scăpătați, a panamiștilor și să nu se așeze pe păcatele unor „Stiemvieh”, ci pe virtuțile cetățenești.

In Ungaria se urmează cu mult zor între culise preparativele unui nou partid. Administrație corectă, progres cultural, reforme sociale, politică economică în stil mare, iată ce doresc popoarele de sub coroana Sf. Ștefan. In momentul acesta nu cunoaștem încă datele personale autentice ale noului partid central unguresc, dar credem a nu comite indiscrețiune presupunând, că Andrassy, Szell, Kossuth, Apponyi, Karolyi-estii, Bolgár, Mezössy, Désy și șefii mai moderați ai partidului justhist, apoi din actualul partid guvernamental I. Zichy, Berzeviczy, Serényi și Kabos ar fi acei bărbați, a căror conlucrare cinstită ar asigura sosirea unei epoci mai fericite pentru Ungaria.

Suntem informați, termină numitul ziar, că și contele L. Szapary, un acreditat al moștenitorului tronului, lucrează în scopul acesta și, că planul acesta congruiază și cu intențiunile ministrului de externe contele Berchtold.

„Presă străină despre vizita la Sinaia. „Journal de Geneve” revenind asupra vizitei contelui Berchtold la Sinaia, face următoarele comentarii:

„In peninsula balcanică toate popoarele sunt acum în mare febră, crezând că a sosit momentul răfueii definitive cu Turcia. Cu deosebire bulgarii au început să piardă răbdarea. Aceasta a făcut pe cont. Berchtold ca pe deoparte să lanseze propunerea sa, iar pe de altă parte, înainte de a primi răspunsul marilor puteri, a alertat la Sinaia să hotărască pe regele

Carol ca acesta să împiedece pe bulgari dela graba lor războinică.

Regele Carol, spune „Journal de Geneve”, a primit de mult rolul de jandarm al triplicei în peninsula balcanică. In câteva rânduri, până acum el a reusit să înfrînzeze cuvântul bulgarilor cari, presupunând că nu se tem numai de turci, se tem însă să se hazardeze într'o luptă în care ar avea șansa să aibă de luptat în acelaș timp și cu armata română, care nu este de neglijat.

Pericolul era iminent, deoarece bulgarii, în ultimii trei ani, și-au complectat perfect armamentul, iar dela începutul anului curent sunt și desăvârșit aprovizionați. Războiul este cerut în Bulgaria de către însăși personalități politice, cari aruncă regelui Ferdinand acuzarea că șovăește și târăgănează declararea războiului.

Ziarul „Journal de Geneve” este de părerea că misiunea sa, contele Berchtold a dus-o la bun sfârșit pe lângă regele Carol și că, în consecință, România va împiedeca și de astădată izbucnirea războiului între Bulgaria și Turcia”.

Intâlnirea lui Bethmann-Hollweg cu ministrul nostru de externe „Fremdenblatt” scrie: Cancelarul german Bethmann-Hollweg va pleca Sâmbătă la orele 2 d. a. la Hradis în Moravia, iar de acolo mai departe la Buklan, unde se va întâlni Duminecă cu ministrul nostru de externe, contele Berchtold. In acelaș timp va petrece în Buklan și ministrul nostru la Berlin, contele Szögyén-Marich, precum și alte personalități însemnate politice.

Papa și românii gr.-catolici.

Cetim în ziarul „Viitorul” dela București, următorul judițios articol:

Bula papală „Christifideles graeci” are data de 8 Iulie, comunicată de cardinalul Merry del Val ministrul Austro-Ungariei pe lângă Scaun. Printr'această bulă se dispune:

1. Înființarea unei episcopii greco-catolică la Hajdudorogh.
2. Ca limba liturgică să fie cea greacă; iar pentru restul cultului cea maghiară.
3. Se înființează confiniile acestei episcopii, în care intră peste 80 comune românești.

Partea dar care interesează pe Români uniți este aceasta din urmă și anume ca 83 comune din eparhia Blajului, a Gherlei și a Oradei Mari, să facă parte din noua eparhie a Hajdudorogului. Cu alte cuvinte, o parte din populațiunea ro-

Timpu căderii nu se știe dar locul fu aflat la 6 km. dela acest sat, pe un deal înalt. Are formă neregulată. Probabil, în urma căderii s'a despicat în mai multe bucăți.

In 13 Noemvre 1835, adevă pe timpul roiului cunoscut de Filante, s'au aprins în comuna Belmont (depart. de l'Ain) de căderea unui aerolit, mai multe case acoperite cu paie. Un incendiu analog se ivi din pricina unui bolid în 22 Martie 1846, pe la ora 3 după amiază, în comuna St.-Paul, la Bagnère-de-Luchon.

In 14 Iulie 1847 un aerolit cade la Braunau și se vârește la 1 metru adâncime în pământ.

In muzeul de istorie naturală din Madrid se află un meteorit minunat, căzut în 24 Decembrie 1858 la Murcia. Cele trei dimensiuni: înălțime, lățime și grosime sînt de 39, 40, 27 centimetri. Greutatea 114 kg. Conține silicați și e unul din cei mai însemnați în colecție. Zace pe bază patrungiulară și se ascute în ciuburi drepte, dar de formă dură. Massa e aproape întreagă, adevă coaja externă se poate stabili în orice punct. Ea se deosebește de coaja aflată la alți meteoriti de piatră. Se vede că a trecut prin diferite transformări. Unele părți neatinsse dovedesc, că la început a fost negru și abia mai târziu a primit culoarea ruginie.

Meteoritul cel mai mare, care s'a văzut căzând, cântărește 293 kg. și a atins pământul în 6 Iunie 1866 la Kovahinga, comitatul Ung

(Ungaria). A căzut după amiază, între orele 4 și 5, cu exploziuni și detunături, cari după spusese locuitorilor, sămănuu cu descărcătura momentană a 100 de tunuri — însoțit de coloane de fum, fără a lăsa să străbată razele Soarelui. Mulți oameni alergând la fața locului, au aflat aerolitul ca un glog strălucitor de culoare galbenă-portocalie. In urma căderii s'a despicat în trei bucăți. A fost cald mai multe zile și evaporau din el gazuri de carbon. Astăzi se află în posesiunea muzeului mineralogic din Viena.

In 31 Ianuarie 1879 căzu un aerolit la Dunle-Poelier, departamentul Indre (Francia), cu totul aproape de un țăran, care se crezu mort. Din întâmplare a scăpat cu spaima și ameteala.

In 6 April 1885 la Chandpur (Hindustan) o cădere însoțită de fulgere și trăznete băgă groază în Indieni. Făcându-se liniște, locuitorii se grăbiră la punctul de cădere și aflară un meteorit înfundat în pământ și cu totul ferbinte.

In 7 Iulie următor un mic aerolit căzu în curtea prinsoarei din-Valle (Spania) și fu ridicat de prizoneri.

In 22 Noemvre 1886 cădere la Nowo-Urei în Rusia. Aerolitul aflat conținea și diamant.

In 3 Faur 1890 cade un meteorit aproape de Terni în Italia, în fața unei grupe de țărani buimăciți de fenomen.

In 2 Mai 1890, în plin soare și pe ceriu absolut senin, un bolid destul de strălucitor pentru a domina lumina zilei, străbate orizontul statu-

lui Java din America de nord, însoțit de durduit ca de trăsnet, care făcu să sară toți locuitorii din case. Apoi explodă, ca o bombă imensă, deasupra unei regiuni destul de importante și o ploaie de pietri căzu din ceriu. S'au cules bucăți cântărind 104 fontzi englezi (52 kg.), 70 fontzi, 10 fontzi și un mare număr de fragmente minuscule. Toate bucățile erau colțuroase.

S'au mai găsit blocuri colosale, despre cari se presupune că sunt de origine meteorică, dar căderea lor nu s'a observat. Cel mai colosal e blocul uriaș de fer masiv, în greutate de 25.000 kg., aflat de Nordenskiörd la Qvifak (coasta nordvest a Groenlandei) în 1870. In timpul mai nou se contestă caracterul meteoric al acestei mase. Un alt bloc, de 15.000 kg., s'a aflat în Mexiko. Un altul în Oregon (America de nord), de 10.000 kg. — La Canon-Diablo, Arizona, s'au aflat în 1891 numeroși meteoriti de fer, din cari cei mai mari cântăriau 425.300 și 150 kg. Erau resfirați în jurul unei groape circulare de 190 metri adîndă și 3.4 km. în diametru. Se admite că groapa aceasta, asemănătoare cu un crater lunar, a fost produsă de un meteorit imens, care a explodat numai după ce a atins pământul. Din toate urmele, ce ni le-a lăsat scoarta pământului din ciocniri cu corpuri cerești: aceasta ar fi cea mai însemnată, dacă realitatea ei ar fi absolut sigur statorită.

Gavr. Todică.

mână nu
la biserică
lesne de
vată astf
giune și
dacă nu
de toată
dacă nu
cunoscut
limbă, ca
învățarea
posibilă.

Dar c
face sluj
un drept
periu Ar
gar după
Transilva
mai în u
diplome
să recun
de ani. N
învețe o
cepe. Ca
lațiunea
mare par
ze în ma
știuni H
sigur lim
cute.

Aceas
serică și
tradițiu
țiuși se d
reală scr
și a nu l
uniua sa

Popul
văzut re
rile, căm
care din
mărirea

In afe
vremuril
tice; cur
buțiuși d
și cum p
care pre
cât mai
a căștiga

Inter
ționaliza
ghiari, in

In ti
domnii a
jugaseră
pii româ
anii 1526
lăsată pe

In ca
din istor
ortodoxi
chiar pe
1577, sul
să se fac

Sub C
scop de
calvină,
cu ocazi
protopop
tul lui D
ordinați
1669 pri
facă sco
tipografie
cari nu s
înlocuiri
elementu
tism cal
prescrie
și constitu
istoric.

Este
catolică,
biserica

Acest
niciodată
rea limbă

Cond
sunt cum
noaștere
2. Pânea

mână nu mai are dreptul de a auzi, în satul ei, la biserică ei, decât grecește și ungurește. Este lesne de înțeles că această populație este privată astfel de însăși dreptul de a avea o religie și de a auzi un serviciu divin, pentru că dacă nu știe grecește, cum este bine cunoscut de toată lumea că acea populație nu știe, și dacă nu știe ungurește, cum este iarăși bine cunoscut că numai o parte din ea știe această limbă, care nu este limba ei maternă, atunci și învățarea religiei și practicarea ei este imposibilă.

Dar dreptul Românilor greco-catolici de a face slujba religioasă în limba românească este un drept recunoscut de Statul Ungar și de Imperiul Austriac dela reînființarea Statului Ungar după 1526 și de acolo după încorporarea Transilvaniei mai întâi la Imperiul Austriei și mai în urmă la regatul Ungariei, prin mai multe diplome și legi, cari n'au făcut alt ceva decât să recunoască un drept natural practicat de mii de ani. Nici nu se poate concepe ca un om să învețe o religie într-o limbă pe care el n'o pricepe. Cauza pentru care în țara noastră populația mărghinase a orașelor și cea rurală, în mare parte, astăzi chiar, n'are decât idei superficiale în materie de religie și conservă încă superstiții barbare sau tradiții romane este de sigur limba greacă și slavonă din secolele trecute.

Această populație nu pricepea nimic la biserică și religia ei nu se forma decât prin tradiții conservate din tată în fiu și cari tradiții se denaturau tocmai fiind că n'aveau o bază reală scrisă, pentru a le ține pe drumul cel drept și a nu le lăsa la fluctuațiile pe cari fantezia unuia sau altuia putea să i le inculce.

Populația din Transilvania și Ungaria și-a văzut religia ei persecutată în toate modurile, când de protestanți, când de catolici, fiecare din ei vrînd să facă proseliți spre gloria și mărirea religiei lor.

În afară de acest interes moral, se adăoga pe vremurile de demult interese materiale și politice; cum pe acele vremuri nu plăteau contribuții decât țărani, fiindcă nobilii erau scutiți, și cum preoții se întrețineau de acești țărani, fiecare preot protestant sau catolic căuta să aibă cât mai mulți mireni în circumscripția sa pentru a câștiga mai mult.

Interesul politic era, cum este și azi, desnaționalizarea și, protestanții și catolicii fiind maghiari, într-aceasta aveau un țel comun.

În timpul principatului Transilvaniei, când domniile acestei țări erau calvine, și când ei subjugaseră biserica răsăriteană punând pe episcopii români sub controlul episcopilor calvini între anii 1526 și 1700, limba românească a fost însă lăsată pentru cultul răsăritean.

În cartea lui G. Bariț, intitulată „părți alese din istoria Transilvaniei”, găsim că deși mulți ortodocși trecuseră la religia calvină, totuși chiar pentru aceștia, după deciziunea dietei din 1577, sub domnia lui Chr. Bathori, slujba urma să se facă în limba lor maternă.

Sub George I Rakoczi, — deși urmărind un scop de proselitism — catehismul cu doctrina calvină, în limba română a fost tipărit. În 1652, cu ocaziunea numirii lui Simion Petrașcu ca protopop, Rakoczi îi pune condițiunea ca cuvântul lui Dumnezeu să-l vestească el și popii subordinați lui în limba maternă a Românilor. La 1669 principele M. Apafi decretează ca să se facă școli și pentru Români, să se restaureze tipografia românească din Alba-Iulia; că popii cari nu știu românește ci numai sârbește să fie înlocuiți; toate aceste nu în interesul conservării elementului românesc, ci în interes de proselitism calvin; dar, ori în care interes ar fi fost prescise aceste dispozițiuni, de fapt au existat și constituite pe lângă un drept natural și un drept istoric.

Este dar stabilit că până la unirea cu biserica catolică, Români aveau de fapt și de drept, în biserica lor, limba românească.

Acest drept a continuat și după unire, căci niciodată oficial și direct nu s'a cerut schimbarea limbei uniților.

Condițiunile sub cari s'a făcut unirea la 1697 sunt cunoscute. Ele sunt următoarele: 1. Recunoașterea Papei drept suprem al bisericeii; 2. Pânea azimă este deajuns pentru cuminecă-

tură; 3. Purgatorul și 4. Că spiritul sfânt porcede dela Tatăl și dela Fiul.

Deci în afară de aceste patru puncte nu se mai cere nimic și Sinodul a și precizat atunci că nimic peste aceste puncte nu se poate cere.

Când dar se răpesc de sub jurisdicțiunea episcopilor uniți atâtea comune românești și se dă sub jurisdicțiunea unei episcopii a cărui limbă de cult este grecească și maghiară, se calcă condițiunile sub cari s'a făcut unirea și dreptul natural și legal și prin urmare imprescriptibil al bisericeii unite de a avea sub oblăduirea sa acele comune și dreptul acelor comune de a avea serviciul divin în limba lor maternă.

Acesta este punctul esențial al călcării drepturilor bisericeii unite și al mireniilor ei.

Nu se poate zice că Români din acele comune n'au decât să-și facă biserici în cari să se slujească românește; acest drept nu-l mai au.

Preoții uniți din eparhia Hajdudorogului nu pot avea dreptul de a sluji decât grecește și ungurește; ei sunt supuși disciplinei episcopice, și episcopul lor nu le poate permite și din considerațiuni politice și din considerațiuni dogmatice să schimbe limba cultului acelei dieceze, care prin bula papală are drept limbă liturgică pe cea grecească și pe cea maghiară. Nu li se poate lua, creștinește vorbind, biserica pe care au clădit-o ei și să li se zică faceți-vă alta, chiar dacă le-ar fi permis a face alta. Este aci un rapt, o spoliare, o nedreptate strigătoare la cer.

Acești Români, în cea mai mare parte plugari, vor trebui, ca să poată pricepe întreaga slujbă bisericească, să învețe grecește, presupunând că ar ști ungurește. Dar ce deriziune! Câți popi din Ungaria știu grecește? Oare această întrebare era greu să vie în mintea congregațiunii de Propaganda fide dela Roma, în urma consultărei căreia, Papa a iscălit faimoasa sa bulă?

Ce fel de propagandă de credință vor fi înțelegând să facă acești cardinali cari admit că pot face proseliți printre țărani muncitori de pământ vorbindu-le grecește sau chinezeste?

Acești cardinali sunt de sigur mai vinovați decât Papa, care nu știe de cât italienește și este foarte puțin în curent cu starea populațiilor pe cari le păstorește.

Să nu-și fi zis oare Papa că dacă religia uniților se numește greco-catolică, apoi ei trebuie să știe grecește?

O mare iritație domnește în spirite dela publicarea acelei bule.

Uniții sunt revoltați cu drept cuvânt. Iritarea lor merge așa de departe încât organul partidului național român din Arad, zice că Papa Piu al X-lea a intrat în șirul marilor dușmani ai neamului românesc.

Iar în alt articol intitulat: „Vim vi repellere licet” citim la sfârșit această infocată invocare:

„Apoi adună-ți, tu cinstite preot român, poporul tău frumos, bărbați cu plete lungi și port moldovenesc, femeile zdravene, cu odoare de copii la sân, bătrini cu ochii înlăcrămați, adună-ți turma ce ți s'a dat în grije și le spune din ușa altarului bisericeii tale de lemn că Petru a vândut din nou pe Christos, că pecețile ni-s rupte și, între sfințe cântări, laudând pe domnul strămoșilor noștri, treceți la legea veche”.

Dăunător este dar actul acestei Papalități pentru că este un act nedrept care calcă peste drepturi seculare și peste conștiința omenească.

Dar el are și o parte infamă, partea politică. El nu servă bisericeii catolice, nu servă la întinderea și gloria acestei religii, dar servă guvernului ungar, sau cel puțin așa crede el, la întinderea maghiarismului. Limba greacă și-a zis, n'o vor învăța preoții noștri niciodată, dar pe cea maghiară o cunosc; deci serviciul religios într-această dieceză se va face în ungurește și ca urmare Români vor fi siliți să învețe ungurește și să uite românește.

Este natural ca guvernul ungar să ție ca toți supușii lui să ajungă, dacă se poate, să vorbească numai ungurește, dar nu-i este permis, dacă vrea să se prenumere între statele civilizate și să aibă liniște pentru a se putea dezvolta, să întrebuințeze ori ce fel de mijloace.

Dar să vie Papa, părintele spiritual al uniților, și să ajute guvernul ungar în urmărirea scopurilor sale de desnaționalizare, să-l ajute

prin măsuri contrarii intereselor bisericeii al cărui cap este, să-l ajute prin constrângerea morală a conștiinței drept credincioșilor săi, și cu călcarea contractului sacru pe care l'a subseris, acesta este un act care poate să învrăibescă sufletele până la degenerarea credinței pe care o propagă El. Să abuzeze el de buna credință a mii și mii de suflete cari s'au umilit și s'au prosternat la picioarele tronului său pentru a-l preamări și sub forme organice bisericești să facă pe bieții Români să-și piardă graiul moștenit dela moși și strămoși, aceasta poate să producă o revoltă și să-i spună în față: ne-ai înșelat te părăsim.

O asemenea revoltă s'a mai întâmplat. Pe la 1774 Inocențiu Clain, căruia guvernul voia să-i impună întreținerea teologului instituit pe lângă el — a zis în Sinodul convocat de el: Sau eu nu voi fi episcop, sau celui ce șade la mine în cortel nu-i voi da aliment. Iar G. Bariț adăoga: rezultatul aceluși sinod a fost: clerul, nobilimea și poporul au dat în scris că ei vor să renunțe la uniune dacă nu li se vor acorda toate câte ceruse, ba încă partea mai mare din plebe a declarat că ori li se vor împlini acelea ori nu, ei tot se vor abate dela uniune.

Promisiuni neîndeplinite au fost multe; Români uniți au încercat decepțiuni numeroase și continue; cu toate acestea ei, blânzi și supuși, au tăcut în curs de două veacuri, mulțumindu-se a invoca cu suplici drepturilor lor. Dar răbdarea omenească are margini.

Papalitatea și guvernul ungar ar trebui să se gândească că sunt acolo trei milioane de oameni cari formează un bloc, o naționalitate, despărțit în două prin religie. Aceste trei milioane pot să-și zică într-o zi că unirea face puterea.

Strigătul pe care îl dă organul partidului național român poate să aibă un ecou mai mare decât s'ar crede și dela un popor ca acel românesc din Transilvania și Ungaria, care a îndurat o robie de o mie de ani fără a-și pierde limba și naționalitatea, se pot aștepta lucruri cari nu se văd în toate zilele.

Ei sunt obișnuiți cu sacrificiul averii și al vieții.

Em. Culoğlu.

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

(Continuare.)

Cursul dlui prof. V. Pârvan.

Civilizații italițe.

Lecția XII. — Incheiere, în formă de aforisme.

Tendențele sufletesti ale unui neam nu pot fi atâtea ca să satisfacă toate nevoile aceluși neam. A judeca umanitatea numai după personalitățile geniului său, înseamnă a avea idei foarte modeste în ceea ce privește literatura pe care o pot avea din punct de vedere social, economic.

A avea o continuitate în civilizație e un lucru legat în sine de cea mai ritmică legătură a spiritului uman. E răzămarea continuă pe trecut. Elementul noutății în cultură e cu totul paradoxal în fața celui alt, care e procesul de liberare a masei sociale de tradiția de până aci. Ele sunt antiromice — se exclud.

În marea familie a popoarelor, anume manifestare merge în chip firesc la popoare întregi și epoce întregi. Ne vine în chip spontan o legătură între puterea vechii culturi și potența creatoare nouă alcătuită, o nouă activitate intensă a lămuririi marilor mase și lămurirea acestor personalități.

Cum se poate să găsim aci această varietate armonică între aceste două elemente?

Unitatea omenească procedează în acest act de adaptare a sufletului la întâmplările externe, printr-o excludere. Sufletul nostru în chip firesc ia calea aceea de mijloc, cu totul cotită printre multele accidente interne și externe. Cel mai important dintre accidente este acela în legătură cu poziția pe care o ia omul în fața tainelor naturii, elasa dorință de existență; prin

această poziție se caracterizează înțelegerea și valorificarea forțelor nouă.

Ceeace noi numim începuturile religiei sunt pietrele de încercare ale deosebitelor mentalități omenești. Avem o anumită concepție, una și aceeași în toate timpurile, ce caracterizează veșnica vegetare a omeneirii. În cursul celor trei mii de ani nu a fost propriu zis o singură posibilitate de îndeplinire care să nu fi fost dată și aici. Istoria primelor timpuri ne dă acea poziție a sufletului italian față de natură. Mai târziu se introduce un element străin, care va duce în trei direcții: una pur spirituală, una materialistă și cealaltă dualistă, din care vor naște trei religii.

Se cere în viața unui popor acea necesitate de lărgirea inteligenței sociale, o perfectă congruență între sufletul marilor personalități, și acel al masselor, rod a doi factori: acela al răspândirii civilizatoare a culturii, și celalalt care presupune o concentrare de caracter simpatetic de dorinți ale unui neam într-o personalitate, și de aci să le trimeată acolo de unde au plecat, trecând prin prizma acestei personalități. Cu cât va fi mai mare această armonie, cu atâta operele vor căpăta o anumită condiționare înmulțită la infinit.

Constatăm o înaltare a personalităților, avem o desăvârșită sinceritate a valorilor creatoare față de puterile necreate a masselor. Nu e acea nevrozare a mentalității. Acest caracter de anume sinceritate a intenției sociale cu înfăptuirea ei culturală, îl găsim dela început și până astăzi.

Caracterul de originalitate al acestei culturi e aparent, în lipsa unei comparațiuni, a cărui al doilea element lipsește. Avem în dezvoltarea civilizației italiene puține momente în care putem constata că ideile intime ale unei mari personalități erau sincer legate de îndeplinirea lor. Constatăm puțința de fi ajuns maximul de potență a creației umane. Al treilea este al ingenuității spiritului lui. Găsim iarăși o continuitate extraordinară.

Aceste trei lucruri sunt bunurile imense cără cari trebuie să tindă oricare popor, căci părți întregi ale stratului de jos se schimbă.

Există o posibilitate de manifestare exterioră, redată printr'un element de caracter mijlocit în acele elemente de poezie și muzică populară, în legătură cu punctul de vedere la legăturii poporului cu natura însăși. Putem constata și acel caracter de ingenuitate și sinceritate necesară între idei și manifestare concretă în formele plastice ale vorbei gestului.

Înfățișarea complexă a lumii, a valorilor spirituale, care e poziția pe care trebuie s'o luăm față de însăși existența noastră pe pământ?

Există în noi tendința către ideal, este ideea de bine, adevăr și frumos, sunt mijloace de îndreptare către mijloacele de ajungere la acest ideal.

Traian Dimitriu-Șoimu.

Condițiunile opoziției.

Arad, 2 Sept. 1912.

Am anunțat că șefii opoziției din cameră au hotărât să reintre în luptă. Ei vor să se prezinte în fața poporului ca un bloc unitar și vor îndrepta și acțiunea lor viitoare în acest sens. Comitetul permanent al opoziției unite se va întruni Marți, în 10 Sept., la prima ședință de toamnă și va stabili aici un program unitar de muncă. Acest program, dela realizarea căruia opoziția speră îmbunătățirea situației politice în favoarea ei, va fi adus la cunoștință publicului în formă de manifest, adresat poporului în toate limbile țării. Un ziar justhist din capitală publică în numărul de Duminică punctele esențiale ale manifestului, care, judecând după cele ce cuprinde, pare a fi inspirat din partea justhiștilor. Dăm și noi în cele urmă-

toare aceste puncte foarte caracteristice pentru starea spiritelor în opoziția unguerească:

1. Prima condițiune a restabilirii vieții normale parlamentare, e. revenirea asupra tuturor legilor create de cabinetul Lukács și modificarea acestor legi, cu un cuvânt: restituție în întregum.

2. A trata cu Lukács sau cu altă personalitate marcantă din sîmul majorității e o absolută imposibilitate morală, cât timp autorul ilegalităților din Iunie se află în demnitatea de președinte al camerei.

3. Pentruca opoziția să se poată înțelege cu majoritatea asupra condițiilor, sub care ea, adevărat opoziția ar fi aplicată să asigure mersul normal al desbaterilor parlamentare, e necesar, ca M. Sa să însărcineze pe un bărbat de încredere, care să conducă tratativele.

4. Înlăturarea lui Lukács și Tisza, pentruca menținerea lor ar însemna aprobarea actelor ilegale, ai căror patroni au fost în egală măsură.

5. Să se aducă o hotărâre parlamentară, prin care să se constate nevalabilitatea legilor votate în Iunie și să se propună modificarea și întregirea lor pe cale legală.

6. Să se facă pe viitor imposibilă repetirea măsurilor teroriste față de presă, asigurându-se prin lege liberul colportaj al ziarelor.

7. Guvernul să ia măsuri pentru sanarea crizei economice, provocată de recente evenimente politice.

8. În interesul restabilirii păcii și a ordinii în stat, e necesar, ca actuala cameră, să fie dizolvată, iar prima datorită a camerei viitoare să fie votarea reformei electorale și crearea unui nou regulament intern.

9. Guvernul următor să fie privit ca guvern al reformei electorale, care va avea în consecință datoria să prezinte camerei un proiect de lege electorală, elaborat pe baze largi democratice, cel puțin așa de largi, cum sunt acelea ale proiectului primit de toate partidele din opoziție.

Din Sibiu.

— Relație specială. —

Sibiu, 1 Septembrie.

Joi, Vineri și Sâmbătă s'au ținut în Sibiu ședințele fundațiunii Gozsdu, la care au participat toți prelații bisericești gr.-or. române, precum și membrii mireni ai senatului de administrare, între ei acum pentru prima dată și dl dr. Ioan Miha, ales în anul trecut. Cu prilejul acestor s'au făcut obiect de discuție și întrebarea mutării fundațiunii dela Budapesta la Sibiu. Partea mai mare a membrilor din senat înclină pentru Sibiu, mai ales pentru motivul, că secretariatul de până acum al fundațiunii, n'a știut să facă discernământul potrivit al reflecțiilor la stipendii, din punctul de vedere al acelei cereri din testament, care pretinde ca stipendiile să se dea numai la studenți români gr.-or. Stipendiile le au și acum mulți, cari lasă de dorit în privința romanității lor. Unii chiar nici nu știu românește.

Se svonește, că noul secretar al fundațiunii ar fi să fie dl Octavian Goga, care având și secretariatul „Asociațiunii” ar fi în situație a lua informațiuni exacte despre condițiunile de a fi a reflecțiilor la stipendii.

Tot în Sibiu s'au ținut Sâmbătă și Duminică o anchetă școlară pentru facerea unui regulament pentru cenzurarea manualelor didactice la școalele populare, apoi în chestiunea planului de învățământ pentru preparandii gr. or. române. Ambele chestiuni sunt de mare importanță pentru învățământul nostru popular.

Zilele acestea au petrecut în Sibiu d-nii *Vasilie Stroescu* și *Aurel Vlaicu*, cari au fost obiectul celor mai afectuoase manifestări din partea societății sibiene. Azi, episcopul Dr. Miron E. Cristea, dimpreună cu mulți sibiieni au întors vizita d-lui Stroescu la Călimănești în villa d-lui Partenie Cosma.

Raportor,

Vlaicu la Târgul-Murășului.

Târgul-Murășului, 1 Septembrie.

Amar s'au înșelat toți optimiștii, cari au crezut, că de data aceasta compatrioții noștri vor trece peste toate considerațiile de natură politică, și se vor pleca înaintea progreselor uimitoare ale științei, care are totemul menirea să înlăture divergențele, ce există astăzi între popoare. Ungurii însă n'au dovedit, că pot să pătrundă această înaltă menire a științei. Ungurii au dat dovadă cu ocaziunea aceasta de cel mai îngust șovinism, ce-și poate omul închipui și ținuta lor a fost un memento pentru toți aceia dintre ai noștri cari țin de posibilă vre-o lucrare comună cu ei sub ori ce raport. Purcederea clubului aviatie dela Pesta, care n'a voit să invite pe Vlaicu la meetingul din 20 August, s'a repetat de astădată sub altă formă.

Ungurii au coborât azi la manifestarea celei mai josnice invidii.

Vlaicu poate fi acum pe deplin convins, că ori și ce ajutor numai dela frații lui de un sânge poate să aștepte. Și aici numai Românii au știut să se însuflească până la lacrimi, ca pretinționi.

1 Septembrie va rămânea o zi memorabilă pentru noi: până acum numai superioritatea lui Vlaicu față de aviatarii maghiari a ieșit la iveală, azi însă și superioritatea publicului nostru s'a manifestat față de publicul maghiar.

Dar las să urmeze faptele, care vor ilustra cele spuse mai sus.

Pregătirile s'au făcut în stil foarte mare, în nădejde, că veniturile vor acoperi toate spesele și va rămânea și un surplus considerabil pentru aranjeri, cari au cumpărat zborul lui Vlaicu cu 7000 cor. Astfel s'au făcut cheltuieli enorme de 12 mii cor., pe când venitul brut n'a trecut nici peste 6000 cor. Pentruca reușita materială să fie asigurată întreprinzătorii au pus în fruntea aranjerii pe faimosul Baksaș capitanul de poliție dela Orăștie, care are relații cu familiile maghiare din Târgul-Murășului și care a dat dovadă de o istețime uimitoare cu ocazia alegerii dela Orăștie din 1910.

În decursul pregătirilor Maghiarii s'au arătat destul de amabili, dar când a fost vorba să plătească intrarea, îndată au bătut în retragere. Judecătoria de tablă, mari proprietari, cenzori dela examenul de avocatură au cumpărat bilete de stat cu 1 cor.

Nu-i așa că e de necrezut? Va să zică dlor n'au putut să nu-și satisfacă curiozitatea de a vedea ce știe Valahul, dar în așa măsură, ca să nu li se uste pe inimă, că și ei l'au ajutat. Publicul burghez maghiar nici n'a cumpărat bilete ci s'a așezat pe acoperișele caselor, pe dealurile din jur și au văzut — gratis. Astfel într'un oraș curat ungurese publicul de 4—5000 care a plătit au fost numai a patra parte. Apoi zborul de azi a mai avut multe momente, cari prin nota lor comică și ironică totodată oferea privitorilor o distracție pe care la celelalte zboruri nu am avut-o. Aranjarea a avut un caracter curat unguresc: toate tipăriturile, toate inscripțiile au fost ungurești; absolut nimica n'a tradat, că are să zboare un Român; muzica focarilor a cântat numai „csárdás”-uri și marșuri ungurești, iar publicul era aproape tot românesc.

Mai hazliu a fost momentul când Ion și vărul său au scos aparatul din hangar; muzica a întonat „marșul-Rákoczi”, care numai decât s'a pierdut în strigătele de „să trăiască”; din partea ungarilor nici un semn de bucurie în decursul întregului zbor de 25 de minute; nici un „eljen”, nici un aplauz, parcă ar fi amuțit momentan.

Iar pasărea lui Vlaicu — aceea plutea prin văzduhuri cu aceeași ușurință, cu aceeași eleganță extraordinară ca pretinționi; timpul a fost

foarte frumos și astfel virajurile au reușit foarte bine. Vlaicu a fost decis să zboare peste o oră și la înălțime de 800 metri, dar când a văzut indiferența demonstrativă a publicului ungurese s'a descurat și nu s'a forțat prea tare, spunând când s'a coborât, că un astfel de public nu merită ea tocmai înaintea lui să-și bată recordurile de până acum; și astfel nu s'a ridicat mai sus de 300 metri.

După aterizarea frumoasă, ce a făcut tocmai înaintea hangarului, publicul românesc l'a asaltat și aici ea în toate locurile, iar publicul maghiar s'a depărtat cu încetul — foarte indiferent. Insa excepționale ubique dantur: un săcui, inginer diplomat, fermecat de misticismul ce te cuprinde la astfel de momente înălțătoare, a venit după zbor imediat în hangar, s'a prezentat lui Vlaicu și nu știa cum să-l laude. „Eu ești ungur după tată, dar mama mea este română și eu încă este român la inimă” și îndată și-a romanizat numele de Szabó în Croitor, pentru că s'a prezentat Croitor László, pe când pe cartea de vizită era „Szabó”.

Câtă deosebire de zborul dela Orăștie! Acolo între frații lui cei mai de aproape a produs o în-sufletire până la paroxism, cum nici la Blaj n'a fost, care l'a mișcat și pe el până la lacrimi. Și câtă deosebire și ce privește succesul material! La Orăștie a avut un venit curat de 7860 cor., pe când aici s'ar fi ales cu un deficit de 12.000 cor. dacă nu și-ar fi vândut zborul și l'ar fi aranjat în regia lui proprie.

Nu te duce nici când dintre noi Vlaicule; noi te admirăm și te iubim, dușmanii noștri te invidiază.

Cu ajutorul nostru ai pornit în lumea mare pe drumul tău de triumf și numai cu al nostru ajutor îți vei realiza deplin visul tău!

Dr. Tolciu.

Avem informații, că pentru zborurile lui Vlaicu, la *Ibașfalău* și *Bistrița* se fac cele mai întinse pregătiri.

Congresul studentesc.

Delegații studenților din alte țări. — Programul congresului.

Studenții universitari români, și din țările locuite de români se vor întruni în al doilea congres general, în ziua de *Duminecă 26 August în Craiova*. Aderările studenților universitari primite la secretariatul comitetului organizator al congresului au trecut peste șase sute. Studenții români din țările locuite de români și din alte țări, sunt și ei bine reprezentați prin delegații speciale.

Studenții români, membrii ai societății „*România Jună*” din Viena au delegat pe d. *D. Marmeliuc a-i* reprezenta la acest congres. Societatea „*Petru Maior*” din Budapesta va fi reprezentată prin d. *Vasile Stolica*. Societatea „*Carmen Sylva*” din Graz va fi reprezentată prin d. *Cornel Tarnawski*. Societatea „*România*”, din Freiberg va fi reprezentată prin d. *C. Petrovici*. Studenții români *macedoneni*, cari fac studii în Macedonia și Turcia vor fi reprezentați prin d. *Petru Marcu*. Studenții români *bucovinieni*, au răspuns în corpore, și până acum au aderat la acest congres peste o sută.

Comitetul organizator al congresului, a făcut invitații persoanelor tuturor profesorilor universitari din București, Iași și Cernăuți. D. Profesor universitar *N. Iorga* a fost invitat în mod special. Cu ocazia ținerii congresului, comitetul organizator a dispus scoaterea unui număr festiv al „*Revistei studenției*” organul oficial al „*Centrelor universitare*”.

Programul chestiunilor, cari vor fi discutate în congres, a fost fixat în mod definitiv, și-l dăm mai jos în întregime:

Duminecă, 26 August: Dimineata: Primirea congresiștilor în gară, la trenurile de 7.04 și 9.15. Te-Deumul la biserica Madona Duda la orele 10.30. Sfințirea steagului societății studenților Macedo-Români. Deschiderea congresului în sala Teatrului Național la ora 11.30. *După amiază:* — Prima ședință publică. Alocuțiunile sau rapoartele delegațiilor organizațiilor studențești din Berlin, München, Graz, Schemnitz, Paris Hohenheim Cluj, Cernăuți, Budapesta, Viena, delegațiilor studenților macedo-români, al studenților basarbeni, ai „*Centrelor*” Iași și București. *Seara:* Serbare câmpenească și bal în parcul Bibescu.

Luni, 27 August: — Dimineata: Vizitarea orașului, a monumentelor istorice și a instituțiilor culturale. *După amiază:* A doua ședință publică: 1. Cuvântarea unui membru al „*Centrului Iași*” asupra „*Rolului social al studenției*” 2. Cuvântarea președintelui „*Centrului București*” asupra „*Nevoile unei mai puternice organizațiuni studențești*”. *Seara:* La ora 9 reprezentare de gală la Teatrul Național în onoarea studenților congresiști.

Marti, 28 August: — Dimineata: Ședință intimă: 9—12. 1. Căminurile studențești (soluțiuni practice). 2. „*Revista Studenției*” (organizare de corespondenți și alte îmbunătățiri). *După amiază:* Ședință intimă: 2—6. 1. Semnul distinctiv pentru studenți (șapcă și insignă). 2. Cercurile județene (reorganizarea, centralizarea și deziderate). 3. Complectarea statutelor (regulament). *Seara:* Banquet studențesc.

Miercuri, 29 August: — Plecarea la Tg.-Jiu, la orele 5.38 dimineata. La ora 1 plecarea pe valea Jiului spre Lămici, seara înapoierea la Tg.-Jiu. Joi dimineata excursie la Tismana și Polovraci.

Criza din Turcia.

A r a d, 2 Septembrie.

Schimbul de idei între Puteri așa zicând și-a luat începutul și „*conversația*” aceasta deoparte va decurge în Viena între ministrul de externe al monarhiei austro-ungare și ambasadorii marilor Puteri, de altă parte între ambasadorii acreditați ai Austro-Ungariei și guvernele străine. Care va fi rezultatul nu se poate ști, dar Turcia începe a se arăta supărată și dupăcum a declarat marele vizir unui ziarist, el va refuza de a primi orice propunere, care ar avea de scop independența sau autonomia provinciilor otomane. Și până când diplomația marilor Puteri își face planuri în liniștea cea mai mare în Balcani evenimentele se desfășură cu o vehemență tot mai mare și focul amenință să izbucnească în orice moment.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Acțiunea contelui Berchtold.

V i e n a. — „*Neues Wiener Tageblatt*” scrie din sursă bine informată, că schimbul de idei între Puteri se va începe în zilele cele mai apropiate. Conte Berchtold a avut o convorbire cu ambasadorul englez la Viena, care și-a întrerupt concediul ca în numele guvernului său să ceară deslușiri referitor la schimbul de idei propus de Austro-

Ungaria. Conte Berchtold dealtcum și-a făcut deja cunoscută propunerea sa într'o înstrucțiune dată ambasadorilor Austro-Ungari la curțile străine. Schimbul de idei va fi un fel de conversație între contele Berchtold și ambasadorii acreditați la curtea din Viena, a guvernelor invitate la un schimb de idei. Tot odată aceleași conversații vor fi și între ambasadorii Austro-Ungari din străinătate și guvernele Puterilor. Atitudinea Porții nu va avea nici o influență asupra acestor conversații.

Situația în Albania.

Constantinopol. — Rapoartele consulare din Monastir confirmă știrile despre întoarcerea răsculaților din Elbassan, Struga și Dibra la vetrele lor. Retragerea Albanezilor din Üsküb s'a petrecut în oridnea cea mai mare dovedind o disciplină exemplară și afară de câteva furturi de verdețuri și poame locuitorii orașului n'au fost nici decum molestați. Se confirmă și aceea că Albanezii sunt împărțiți în 3 grupuri. Un grup sub conducerea lui Mehmed Pașa din Kalkandele cere numai acordarea de concesiuni albanezilor observându-se formele legale, Al doilea grup condus de foștii deputați Hassan Bey și Nedschid Bey cere, ce pretind și Albanezii de sud, autonomia Albaniei în cadrele imperiului otoman. Al treilea grup în frunte cu Riza Bey, Idris Sefer și Issa Boljetinaț pretind reîntronarea sultanului Abdul Hamid și restabilirea erei existente înainte de era constituțională. Acesta e grupul, care intenționase atacarea Salonului.

După rapoarte autentice guvernul în chestia împărțirii armelor a luat asupra-și datoria de a clădi în orașele expuse arsenale, în care se vor păstra armele și de unde în cazurile necesare se vor distribui între Albanezi. Armele vor trebui să fie așezate în arsenal până în a 4 zi de Bairam (17 Sept. n.). Dreptul de a purta arme s'a dat numai aceluia cari au lipsă de ele pentru apărarea graniței, sau le sunt necesare în împlinirea oficiului lor.

Tratativele cu Arnăuții.

Salonic. — Guvernul a dat instrucțiunile necesare pentru plecarea comisiei albaneze din Cosovo la Scutari, în Albania de sud. Valiul din Ianina și Scutari au fost provocați să fie de față la tratativele comisiei cu arnăuții. Regimentul de infanterie a primit ordin de plecare la Ianina și Preveza.

Masacrul din Kotsana.

Constantinopol. — Un comunicat semioficios face cunoscut rezultatul anchetei în chestia masacrului din Kotsana și condece, că mai mulți bulgari au fost omorâți de vre-o câțiva soldați, a căror identitate însă nu s'a putut constata. Se neagă, că în aceste omoruri ar fi fost implicați și polițiști, și se expun măsurile luate de autorități. Comunicatul nu neagă jefuirile, dar urzitorii nu se pot afla. În urma exploziei bombe au fost omorâți 26 persoane, dintre cari 19 Bulgari. Un musulman și un Bulgar a fost omorât de proiectile, 19 persoane au fost omorâte cu ocaziunea tumultului și 30 musulmani și 15 Bulgari au fost grav răniți. 16 indivizi, cari sunt susținuți a fi urzitori atentatului au fost arestați.

Inlocuirea caimacanilor și mutesafirilor cu creștini.

Salonic. — Episcopul și nobilii poporațiunei ortodoxe din Delvins și împrejurime s'au adresat marelui vizir și patriarhului rugându-i ca conform dispozițiilor constitutive, după cari în acele ținuturi, unde populațiunea creștină e

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,

Timișoara-centru, Palatul Dauerbach

Operează și vindecă **boli de piele și sexuale cu razele Röntgen**. Operarea polipilor și a alor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. **Metode electrice de vindecare**. Massage electrice. Vindecarea **bolilor de beșică** prin electricitate. (Ba 46—60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m
Celor din provincie cărora es recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

în majoritate, oficanții administrativi trebuie să fie creștini, caimacanii și mutesafirii mohamedani să fie destituiți și în locul lor să fie numiți oficanți creștini. Cu aceeaș rugare s'au adresat către guvern și episcopul și poporațiunea din Argyrocastro.

Congresul partidului „Uniune și Progres”.

Salonic. — În 2 Septembrie se va ține în Constantinopol congresul general al partidului „Uniune și Progres”. Pentru acest congres comitetul central de aici a stabilit următorul program: 1. Chestia participării partidului la alegerile parlamentare iminente. 2. Deslușiri asupra chestiei de decentralizare. 3. Luarea atitudinii față de tratativele de pace cu Italia. 4. Chestia albaneză și în legătură cu aceasta relațiile cu Bulgaria, Muntenegru și celelalte state din Balcani. 5. Stabilirea definitivă a locului, unde își va avea sediul pe viitor „comitetul mare central”. 6. Alegerea membrilor în acest „comitet mare central” în care vor fi aleși cei mai distinși și merituosi bărbați ai partidului, celelalte puncte ale programului sunt de ordin mai inferior.

Agitația în Bulgaria și Serbia.

Sofia. — În urma energice presiuni răsboinice generale guvernul bulgar a hotărât să facă un demers formal către Puteri, cărora le va formula următoarele puncte:

Bulgaria cere ca Puterile să-și ia angajamentul de a obține din partea Turciei stricta aplicare a articolului 23 al tratatului din Berlin, care prevede o largă autonomie a Macedoniei regimul autonom fiind singurul care să poată garanta siguranța și bunul trai al populațiilor creștine din Macedonia și vilaetul Adrianopol.

La conferința internațională, care va avea de discutat asupra situației nou create prin aplicarea lui să ia parte toate statele interesate în Macedonia, și în special Bulgaria.

Sofia. Acțiunea revoluționară pentru Macedonia continuă.

Se expediază zilnic de aci bande pe teritoriul otoman, pentru a deslănțui teroarea în populațiile macedonene.

Organizarea bandelor se face în mod fătis, fără să se caute a se salva aparențele.

Belgrad. — Sâmbătă noaptea a fost afișate în întreg orașul placate mari cu inscripția: „Cerem răsboi!” Placatele au produs o mare agitație în populație. Nu se știe încă de cine au fost afișate placatele.

CRONICA ȘCOLARĂ

Convocare. În conformitate cu §. 12 din statute, convocăm prin aceasta adunarea generală ordinară din acest an a „Reuniunii învățătorilor dela școlile populare conf. gr.-or. rom din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comloșul-mare și Lipova” pe Duminică 16/29 și Luni în 17/30 Septembrie 1912, în biserica ort. rom. din Sânmiclașul-mare la ora 9 și jum. înainte de amiază, la care se invită toți membrii reuniunii, precum și toți binevoitorii culturii.

PROGRAM:

Ședința I înainte de amiază.

Dedicată comemorării marelui pedagog Ioan Iacob Rousseau, din incidentul serbării bicentenarului său. Ședinței îi premerge invocarea Duhului sfânt și părăstas pentru răposatii profesori ai pedagogiei aradane.

1. Deschiderea adunării — la 9 și jum. ore a. m. — și salutarea oaspeților.

2. Alegerea notarilor și a 2 bărbați de încredere.

3. Apelul nominal. Absentarea fără temei legal, constituie conform legii și a ordinelor în vigoare delict de disciplină.

4. Raportul despre activitatea biroului, a comitetului și a despărțămintelor.

5. Socota casierului pe anul școlar 1910 și 1911, precum și restul socotelii loteriei.

6. Alegerea unei comisiuni de 3 pentru cenzurarea raportului și a socotelilor.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 pentru înscrierea membrilor.

8. Principiile pedagogice ale lui Ioan Iacob Rousseau. Tractat comemorativ de Iuliu Vuia.

9. „Importanța științelor naturale în educație și unele reflexii privitor la metodelor” de profesorul Sabin Evuțian.

10. „Lucrul manual în școala poporală română” de Coriolan Mursa.

11. Educația ca artă” disertație de Damian Terlăiu.

12. „Cari principii să ne călăuzească în școală” de Teodor Bucureșcu.

13. „Societatea de lectură în școala poporală” de Ludovic Ciato.

Ședința II, Luni în 17/30 Septembrie înainte de amiază.

14. Rapoartele comisiunii cenzurătoare.

15. Raportul comisiunii pentru înscriere de membrii.

16. Propuneri.

17. Defigerea locului proximei adunări.

Timișoara, din ședința comitetului ținută la 13/26 August 1912.

Iuliu Vuia m. p.,
președinte.

Iosif Popa m. p.,
secretar.

NB. Duminică la orele 3 p. m. va fi prânz comun. După amiază vom cerceta instituțiile culturale-economice din Sânmiclaș. Seara va concerta vestita Reuniune de cântări de sub conducerea d-lui A. Lipovan, în beneficiul „Fondului de ajutorare a fililor de învățători”. Toți membrii sunt invitați a călători așa ca Sâmbătă 15/28 Sept. la ora 1:20 după amiază să fie în gara dela Iosefin, pentru a pleca spre Sânmiclașul-Mare. Luni în 17/30 Sept. vom pleca peste Arad, unde vom așista Marți la 18 Sept. (1 Oct.) la desvâlirea monumentului regretatului profesor Teodor Ceotea.

INFORMAȚIUNI

Arad, 2 Septembrie n. 1912.

Glasul Bistrițenilor. Primim următoarele: „Având în vedere că Bistrița e un centru destul de mare românesc și că acest centru încă de pe timpul Memorandului nu s'a bucurat de nici o manifestațiune românească mai remarcabilă. — se impune frunțașilor noștri din comitatul Bistrița-Năsăud să se pună în înțelegere cu bărbații dela conducerea partidului național român ca seria de adunări să se continue și aici, și, ca unitatea sufletească, cunoștința mai de aproape a sufletului românesc să fie posibilă în cercuri cât mai largi, să fie invitat cu acest prilej și cuceritorul aerului dl Aurel Vlaicu.

Sperăm, că intelectualii români, mai ales cei din Rodna-veche, cari au arătat atâtea sorți de izbândă în deșteptarea vieții românești în timpul din urmă, nu se vor da îndărăt, vor sta la locul lor de veghetori și îndrumători primind cu fruntea în sus piedecile, ce li se vor pune în cale.

Un Bistrițan.

Serbările „Ligei Culturale”. Aviația care în ultimul timp a luat un avânt necunoscut,

interesând în cel mai înalt grad, toate cercurile, nu putea să lipsească dela serbările Ligei pe care le dă la 26—29 August în București. Astfel fiind, în aceste 4 zile va sbura pe deasupra parcului Carol I neîntrecutul aviator român, Aurel Vlaicu, care a dus de parte peste hotare numele neamului nostru, atât la serbările din Blaj, cât și în ultimul timp la Arad, Viena și Cernăuți etc.

Tot de odată, ofițerii aviatori ai școlii de aviație vor urma pe mândrul aviator ardelean, astfel ca să poată vedea sborurile de aeroplane, toți acei cari vor veni la serbările Ligei și care până acum nu au avut ocazie să le vadă.

În coincidență cu ziua de 29 August, ziua de glorie a neamului nostru, se vor revizui de către bravii noștri soldați, vitejia desfășurată pe câmpiile Bulgariei la 1877. Pe colina dintre turnul lui Tepeș și bateria la Calafat se vor desfășura peripețiile prin care a trecut armata noastră la asaltul dela Grivița. Spectacolul care va începe la orele 8 jumătate seara, va fi luminat cu reflectorul serviciului de geniu, pentru a vedea toată lumea care se va afla în parc.

Internatul Petran din Cluj. Pentru ocuparea alor 10 locuri (locuință gratuită) în Internatul „Petran”, administrat de despărțământul Cluj al Asociațiunii, sunt a se înainta cererile până la 24 Septembrie 1912 (n.), la adresa subsemnatului secretar. Cererile să fie provăzute cu următoarele documente:

1. Indice ori a testat de maturitate.

2. Atestat despre starea materială proprie și a părinților' precum și despre numărul membrilor familiei părinților.

3. Declarațiune dacă petiționantul are vr'un stipendiu sau nu.

Condițiile particulare sunt a se vedea în regulamentul afișat la Internat.

Pentru comitetul desp. Cluj al Asociațiunii. Cluj. 31. August 1912. Dr. B. Basiota, v. preș. Dr. Valentin Poruțiu, secretar. (Cluj str. Deak Ferencz, 44.)

Minele de aur din Zarand. Ni se scrie: În ziarul „Aradi Közlöny” dela 20 August a. c. a apărut un articol: „Aranyéhség Aradmevyeben” (sete de aur în comitatul Arad)...

Dacă acest articol s'ar ocupa numai de unele persoane pe cari le fixează, am fi tăcut, căci cei atacați își vor ști apăra onoarea lor; articolul are însă și un scop ascuns: discreditarea micilor proprietari de băi de aur între cari și mulți români, cari stau în târg cu băile lor.

O întrebare pun corespondentului: adevărat e ori nu că: băile dela Stanija-de-aur azi sunt cele mai bune, și ajunse în mâni românești? Ei bine! Aceste băi — cu aur din belșug — au fost vândute unei societăți germane de Dr. Körmendi. Societarii au fugit, siliți însă în urma exploatării nepricepute. Și e foarte duros că, corespondentul își bate joc de un om care a lucrat mai mult pentru vinderea și exploatarea minelor de aur și de cărbuni din fostul Zarand. Oare nu Dr. Körmendi — și-a pus în joc toată averea sute de mii, pentru cumpărarea dreptului de a săpa cărbuni — în mai multe comune din Zarand — începând cu Bradul? Câte parale nu a vărsat în pungile săteanului nostru? Și dacă în curând să vor deschide băile de cărbuni — din Brad și jur — aceasta e a să mulțami d-lui Dr. Körmendi cunoscut de om cinstit în acest jur. Și e regretabil că chiar o foaie maghiară vine să-l insulte

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eliz —

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, cio-

rapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mătăsuri, dantele, cordele, mânusi și orice acvizite. CI 132-100

fără nici
băii de au
Să zice că
rizat în b
vinde eng
vechie, și
care oim
altcum Dr
că va imp
iar încât
au fost și
numaisoci
să se plic
adevărulu

Cunum
absolvent
lor, ce se
Cosniucul
4 d. a. Co

Reform
anurță d
viitor se
rea prem
până acu
rale după
viitor să
pivire la

Diplom
tate. Min
referitor
câștigat
modifică
care ace
în 1899 i
prxa un
trie. Ace
și-au ter
1897—98
Acest fav
il sisteaz
cembrie
legitimar

Monu
la. În ca
inaugurat
morți în

Acest
nit, are f
găsește c
lui ponto

Pe un
de bronz
în răsboi
punțile c

FOI

183)

Brișe
știri de
extremită
și, praful
apoi. Ero
spațiu ne
ziuni, e c
fără să v
semnează
un conac
de stație,
voiturile
stră, și s
de samov

1) Ib
urloiu de
biect uti
după ieo
rugăciun
țiale ale
aspirații
pului.

fără nici un temei. — Ce privește vinderea băii de aur dela „Bucsum” e o poveste veche. Să zice că, Dr. Kormendi a presărat aur pulverizat în baia dela „Bucsum” ca să o poată vinde englezilor! Aceasta legendă e mult mai veche, și azi nu mai prinde cu toată finețea în care o îmbracă răutăciosul corespondent. De altcând Dr. Kormendi trăiește și suntem siguri că va impropria pe calomniatorii dânsului; iar încât pentru băile de aur din Zarand, ele au fost și vor fi cele mai bune și mai rentabile numai societățile de exploatare și cumpărare să se priceapă la ele. Săpienti sat! în interesul adevărului!

Aurarul dela Brad.

Cununie. Aurelia Vicaș și Vasiliu Moody absolvent de teologie anunță actul cununiei lor, ce se va celebra în Biserica gr. cat. din Cosniciul de jos la 16 Septembrie 1912 la orele 4 d. a. Cosnicul de jos, Septembrie 1912.

Reforme la acordarea premiului Nobel. Se anunță din Stockholm, că începând cu anul viitor se vor introduce unele înnoiri în acordarea premiilor Nobel. Academia de științe, care până acum distribuia premiul de științe naturale după chibzuiala proprie, a hotărât ca pe viitor să ceară părerea specialiștilor străini cu privire la premiul Nobel pentru fizică și chimie.

Diplomele medicilor câștigate în străinătate. Ministrul de interne a dat o ordinațiune referitor la notsificarea diplomelor medicale câștigate în străinătate. Ministrul de interne modifică acum ordinațiunea dată în 1898, după care acelora cari aveau drept de praxă până în 1899 l. Ianuarie li s'a permis să-și continue praxa unde vor voi, în străinătate sau în patrie. Acelaș favor l-au primit apoi și aceia cari și-au terminat studiile la sfârșitul anului școlar 1897—98 sau au depus cel puțin un rigoros. Acest favor din urmă ministrul de interne acum îl sistează pentru aceia cari până la 1912 Decembrie 31 nu-și vor înainta diplomele pentru legitimare.

Monumentul Independenței române la Brăila. In cazarma pontonierilor dela Brăila s'a inaugurat un monument în onoarea soldaților morți în războiul pentru independență.

Acest monument tăiat într'un bloc de granit, are formă piramidă deasupra căreia se găsește om are ancoră de fer, emblema corpului pontonierilor.

Pe una din laturile piramidei se află o placă de bronz purtând numele pontonierilor morți în război, pe când erau ocupați să construiască punțile dela Turnu-Măgurele și dela Siliștea.

Acești eroi sunt: Caporalii Cristea George, Tudor Vasilescu și soldații Nicolae Florea, Nicolae Barbu, Ioan Berbiceanu, și Ilie Ion.

Victimele aviației. Din Lyon vine știrea, că aviatorul francez Chaudenier, după ce a trecut cu un biplan deasupra orașelor Douai, Chalons, sur Marne și Crecy sur Serre, a avut un accident: aparatul său a ars și s'a găsit cadavrul aviatorului complect carbonizat.

Scandalul aristocrației din Roma. Un scandal urât preocupă din nou aristocrația italiană. În urma unui denunț venit din partea ministerului, poliția a arestat ieri pe conții Falzacappa și Barbiellini, cari au jucat un rol însemnat în clasa de sus. S'a dovedit despre ei, că se ocupă pe o scară întinsă cu falsificarea de bancnote. Atelierul, unde se falsificau bancnotele, s'a descoperit în locuința contelui Barbiellini.

Atentat contra lui Taft. Din New-York vine știrea, că ieri după amiază Taft, președintele Statelor Unite din America, pe când era în orașul Columbus în statul Ohio, era să cadă victima unui atentat. Pe când Taft voia să intre în hala unui hotel mai de seamă o femeie elegantă se repezi asupra lui Taft voind să-l străpungă cu pumnalul. În ultimul moment, însă, poliția a reușit să zădărnicească fapta acestei femei. Taft a rămas nevătămat. Atentatoara, despre care se crede că e nebulă, a fost arestată.

Pățania unui guvernator. Se povestește o mică anecdotă despre fostul guvernator al Africii de est germane, baronul de Rechenberg. Într'o seară se afla o societate mai mare în palatul guvernorului. Oficiantii Dar-es-Salaam-ului s'au prezentat toți cu soțiile lor. Excelența Sa guvernorului, se afla chiar în o vie conversație cu o foarte plăcută damă din societate, când se dăduse semnalul pentru masă și galant el întinse brațul ca să conducă pe tânăra damă în sala de mâncare. O consternare generală a cuprins întreaga societate că guvernorul nu dăduse întâietate de a conduce la masă pe dama cea mai în etate, după regulile etichetei de palat. Aceasta i s'a adus guvernorului la cunoștință. Cu ocziunea proximă guvernorul, cât es s'a dat semnalul pentru masă, s'a retras discret într'o odaie de alături.

În locul lui aghiotantul a apărut în ușă zicând cu voce înaltă: „Excelența Sa roagă pe dama cea mai în etate la masă!” Se povestește că și sara aceea guvernorul cinase fără societate de dame.

O răscoală a marinarilor ruși. Din Odesa sosește știrea că marinarii de pe vasul „Ca-

yul” s'au răscolit, sărind supura ofițerilor. Au fost trimiși înaintea consiliului de război 60 de marinari. Din cercetările făcute s'a stabilit că în întreaga marină rusească din Marea-Neagră domnește o mare stare de anarhie. S'a hotărât ca 300 de marinari ruși să fie trecuți în armata de uscat.

x **Manuale de școală folosite și noi pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.**
(1 303—)

Ultima oră

Furie mongolică la Odoreu.

Odoreu, 2 Septembrie.

Ziarului de seară „Az Est” i se telegrafiază din Sătmar, că adunarea publică, convocată de către mai mulți bărbați din comitetul nostru național, a fost disolvată pe motiv, că pretorul de acolo, un măgar sălbatec cu numele Helmeczi, nu știe românește și nu poate să înțeleagă cuvântările românești.

După informațiile numitului ziar unguresc, adunarea s'a început după amiază la orele 4. Cel dintâi a luat cuvântul inimosul preot din localitate Victor Anderco. Dar n'a putut să spună nici două cuvinte, căci omul guvernului, pretorul Helmeczi a sărit ca izbit de pînții lui Hadur și a început să răcnească, că el nu știe românește și a cerut să se vorbească ungurește adunării.

Mii de pumni s'au ridicat în aer, izbucnind o vijelie de protestări. Cu multă greutate, răzunitul urechiat al ideii de stat, a încuviințat vorba românească, dar unui singur orator numai.

A vorbit mult vexatul nostru președinte, dl Gheorghe Pop de Băsești, protestând împotriva revoltătoarei volnicii. A luat apoi cuvântul dl Teodor Mihali, președintele clubului nostru parlamentar. Dsa a vorbit împotriva guvernului, care n'are nici un temei moral să

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senio

133)

— Urmare —

Brișca atinse străzi mai pustii și lungile înșururi de uluci dărăpănate cari vestese în Rusia extremitatea unui oraș; deodată pardoseala sfârși, praful se ridica des la început, ceva mai puțin apoi. Eroul nostru era la drum, el străbătea un spațiu neted de tot și gol. Ceeace vezi în atari oaziuni, e că nu vezi nimic; în cele din urmă prinzi, fără să vrei obiceiu de a privi pietrele cari însemnează kilometri străbătuți și de străbătut dela un conac la cel următor, și mina inspectorilor de stație, și cumpenele fântânilor din sat, și convoiurile de căruțe cari constituiesc cărașia noastră, și satele, mase cenușii împodobite ici și colo de samovare¹⁾, femei trecute și ghiuji bătrâni.

¹⁾ Ibricuri adesea descrise, cu foc centrul, cu urloiu deasupra și cu robinet la partea de jos, obiect util și prim ornament al ori căruj bordei, după icoanele sfinte din colțul de onoare. Dar rugăciunea și ceasul sunt cele două elemente esențiale ale vieții câmpenești în Rusia: una pentru aspirațiile timpului, alta pentru transpirația corpului.

Iată unul care se desprinde din grup și aleargă dela han să-și ofere ovășul său; iată pedestrași în marș; ei sunt încălțați cu scoarță de mesteacăn sau de teiu, și cu toate acestea se găsește de așa fel încât cu felul acesta de încălțăminte să mergi un drum dela șase la opt sute de kilometri.

Apoi îți trec pe dinaintea ochilor micile tânguri durate prin lovitura de topor în bărne rareori acoperite cu scânduri, cu micile lor prăvălii demne de nume de maghernițe, înconjurare prin față de butoaie cu făină, cu mazăre, cu bob, și cu alune, și cu colaci; o barieră împestrată cu alb și cu negru, cu bantă roșie între cele două, e la intrare, o alta la fel la ieșire; apoi, spații fără sfârșit de o parte și de alta; din vreme în vreme trece un mare rădvan vechiu de proprietar nobil, ori un soldat călare tărând un cheșon de mitralie purtând în subscripție: a 51-a baterie de artilerie; vin apoi petece de pământ verde de livadă, galben de aur, negru de abanos și proaspăt brădate; colo e cântecul care se aude într'o îndepărtare de necezut, și sunete de clopot; mai departe, mult mai departe, apar stoluri de vârtejuri de corbi, creste de brazi, oceane de neguri, făcând umbră asupra zeei de puncte ale unui orizont care pare a nu mai avea alte margini...

Rusie! Rusie! din locurile străine în cari sunt, dela această mare distanță străbătută prin mai multe șiruri înalte de munți²⁾, te văd, te văd la-

²⁾ Gogol călătoria prin Elveția și Italia în vremea când scria acest al unsprezecelea cânt al poemei sale.

murit, o țara mea! Natura ta e săracă; acolo nu-i nimic care să înveselească nici să înspăimânte privirile: nimic din acele îndrăznețe minuni încununare cu temeritățile artei; nimic din orașele acestea semnalate prin înalte palate cu mii de ferestre, cari au drept bază masa de roce uriașe; nimic din acești arbori din cari fiecare formează un tablou, din aceste vaste și bogate covore de iedera cuprinzând casele în cutele lor, crescând în șgomotul și în veșnica ploaie de diamant care iese din blânzii vapori ai torentelor și ai cascadelelor! La tine, cineva n'are la ce să-și întoarcă capul înapoi ca să privească colo sus în văzduhuri monstruoase stânci atârănând, aici în bizare strășini, colo în uriașe bolți formând săli de genii ori de sitari luminați din distanță în distanță sub nori, prin spărturi unde se joacă șopârla printre coardele de viță de vie, iedera, muschi împăsliti la acest oficiu aerian. Nimic din perspectivele acestea desfășurate de piscuri scâldate în lumină felurite sub ceruri de aur, de argint, de azur și de purpură, de incomparabilă transparentă! Nu, Rusie, în tine, e adevărat, nimic atât de splendid, atât de pitoresc; în tine totul e neted și descoperit, orașele sunt netede, fără reliefuri, și nu se desprind din uniformitatea pustului decât ca niște puncte, niște semne, niște prăfoase oaze; nimic în tine, sub aspectul acesta monoton, nu farmecă, nu se duce, nu desfătează cel puțin privirea.

(Va urma.)

guverneze. N'a putut să vorbească, însă, nici zece minute. Porodița mongolică, Helmeczi, l'a oprit, sbierind ca ieșit din minți:

— Termină-ți vorbirea, pentru că n'am îngăduit decât unui singur orator să vorbească românește!

La acest acces de furie turanică, mulțimea a fost cuprinsă de o nespusă revoltă.

— Să vie forța baionetelor! — a strigat poporul.

Jandarmii au dat atunci navală asupra oamenilor și au disolvat adunarea.

Așteptăm informații pozitive dela corespondenții noștri, pentru că în felul în care i se comunică ziarului unguresc cazul, temeritatea pretorului ni se pare cu adevărat bestială.

In semnul baionetei.

Tot ieri în Neutra a fost împiedecată cu baioneta jandarmerească darea de seamă a deputatului clerical Szmrecsányi. Pretorul de acolo a invocat motivul, că în biserica rom. cat. din localitate au avut loc înainte de amiazi miruiri.

În semnul aceluiași mijloc de cârmuire medieval li s'a oprit socialiștilor să țină Duminică o adunare publică în Salonta-mare. Aici ingeniosul cerber al maghiarismului a invocat motivul simplist, că socialiștii nu oferă garanțiile personale și morale cari să poată asigura adunării o desfășurare serioasă.

În contra opreliștei s'a dat apel la vice-com. dar fără rezultat.

Sunt gesturile de disperare ale unui regim în preajma acestor.

Un nou atentat al guvernului împotriva libertății de presă.

Guvernul ungar dă azi, prin o ordinațiune de felul celor multe prin cari a ingenunchiat libertatea, o nouă lovitură presei ce nu-i este pe plac. E vorba de restrângerea colportajului pe stradă a ziarelor cari, așa zicând numai de aici trăiesc, aici, pe stradă își caută și găsesc elementul de viață, banul. Dintre zărele ungurești „Az Est” și „A nap”, cunoscute pentru tonul lor vehement în contra guvernului, se desfac în zeci și sute de mii de exemplare pe stradă, nu numai în capitală dar chiar și în cel mai mic oraș de provincie. Ordinațiunea lui Lukács dispune ca în viitor numai bărbați trecuți de 18 ani și provăzuți cu acte de legitimație dela poliție să poată vinde ziare pe stradă, și cum ocupațiunea aceasta o înecunjură oameni mai în etate, e prea evident scopul guvernului, de a face aproape imposibilă vânzarea pe stradă a ziarelor. Cea mai periculoasă pentru libertatea de presă, e partea aceea a ordinațiunii, în care se dispune ca vânzarea pe stradă numai după învoirea poliției, jandarmeriei sau a altei autorități locale se poate începe. Se autorizează anumite persoane dela poliție să cenzureze fiecare număr al ziarelor cari se desfac pe stradă și să oprească vinderea lor, la caz dacă conțin agitații în contra ordinii publice, a vre-unei confesii din țară, sau dacă conțin lucruri imorale și tratează în mod scandalos intimități familiare.

Înțelegem ca poliția și jandarmeria să fie însărcinate cu supraveghierea moravurilor publice, dar nu putem înțelege, când și cum și-au câștigat blajinii păzitori ai ordinii publice chemarea de a judeca, dacă cutare articol de ziar conține sau ba lucruri primejdioase pentru viața politică și socială a statului. Pe când în alte țări e vădită tendința de a da o cât mai mare independență numitelor organe față de diferitele curente politice, la noi, în Ungaria, tot mai mult

se leagă, silite de interesele lor de existență, de partidul care tocmai se află la putere, făcându-se uneltele slugarnice ale tuturor guvernelor câte se succed.

Schimbare de guvern în Austria.

Viena, 2 Septembrie.

În cercurile politice se svonește că prim-ministrul Stürgkh își va înainta în curind demisia din fruntea guvernului, fiindcă în urma unei boale serioase ce de mult îl muncește nu-și mai poate purta agendele în mod convenit. Azi după amiazi mai mulți medici s'au consultat la patul bolnavului și dela hotărârea lor, pe care n'o cunoaștem încă, depinde dacă Stürgkh va rămâne și mai departe în fruntea cabinetului austriac.

Cel mai vizat pentru a lua moștenirea lui Stürgkh e actualul ministru de interne, baronul Heinold. În zilele din urmă însă, din mai multe părți s'a exprimat temerea că Heinold, venind în fruntea cabinetului, va provoca o atitudine ostilă a Polonilor, cari nu prea simpatizează cu el din cauza unei neînțelegeri de dată mai veche. De cumva totuși îi va succede lui Heinold să impace și pe Poloni, atunci el va fi încredințat cu formarea noului cabinet, în care probabil vor intra și alți trei miniștri noi, de interne, de agricultură și cel fără de portofoliu.

Conferirea stipendiilor teatrale.

Primim la încheierea ziarului știrea telegrafică, că stipendiile teatrale au fost conferite d.șoarei Leontina Papp, dlui Harsia și d.șoarei Le-lia Popovici.

CRONICA SOCIALA

Adunarea generală a despărțământului „Asociațiunii despărț. Beclean.

Comitetul cercual al despărțământului Beclean a Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român invită cu toată onoarea membrilor, precum și pe toți acei cari au la inimă dorul și dragostea pentru cultura și înaintarea poporului român la I. adunare cercuală generală ce se va ținea în 8 Septembrie st. n. 1912 la 3 ore d. a. în școala conf. română gr. cat. din Beclean.

Program: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului. 3. Raportul casarului. 4. Alegerea comisiilor: a) pentru censurarea raportului comitetului, b) a casarului, c) conscrierea de membrii noi și încassarea taxelor. 5. Prelegere populară. 6. Raportul comisiilor și decidera asupra rapoartelor comitetului. 7. Fixarea locului pentru adunarea generală cercuală în anul 1913. 8. Alegerea alor 2 reprezentanți ai desp. pentru adunarea generală. 9. Alegerea alor 3 membri în comitetul cercual al desp. 10. Eventuale propuneri. 11. Închiderea adunării. Pompeiu Făgărășan, secr. desp., Dr. Iulian Chitul, dir. desp.

II. Tot în aceeași zi seara, trupa teatrală de diletanți din Năsăud va da reprezentație teatrală reprezentând piesa „Năpasta”, dramă în 2 acte de I. L. Caragiale, iar d.șoara Iuliana Moldovan va concerta cu violina și cant. Program seara la cassă. Inceputul precis la 7 ore seara.

III. După teatru va urma: petrecere cu joc. Preful de intrare pentru petrecere și joc 3 cor. de persoană. Suprasolviri se primesc cu mulțămintă și se vor chita în ziare. Damele sunt rugate a se prezenta intru cât e posibil în costum național.

PAGINI RASLETE.

SONET.

Pământule, tu ești grădina sfântă,
Tu porți atâtea flori strălucitoare,
Dar una știu spre răsărit de soare:
E țara mea iubită ce mă încântă.

Voi, spuneți-mi de știți mai mândră floare
Ce'n rouă... și în simbere se'nvesmântă...,
Poet al lumii, dac'o ști mi-o cântă
Și-am să te-admir nebun!... Priveghitoare...

...Pe lume vijor nu e să te frângă,
Râmnesc la strălucirea ta nebunii...,
Al căror nume soris e să se stângă;

Doar Dzeu te-a frânge cu mândrie
Și te va pune'n florile oununii...
Să strălucești veciei: Românie!

SONET.

Trec gardul lor furis și din grădina
O iau tiptil ca hoții prin ograda...,
Suflarea-mi stă, mă tem să nu mă vadă
Ai lor din casă, căci e lună plină.

La geamul ei e încă tot lumina!...
A, iat-o în cămășuța-i de săpadă
La umăr descheiată slă să-i cadă...,
Ea 'nghienunchiată 'n-ăsternut să'nchina.

Un inger blând, surizător și dulce
Gurița cărui se topește în șoapte,
Iar ochii mari sunt înălțați spre Domnul...

Dar iat-o, se așează să se culce...
A stins lumina o, vis pierdut în noapte
Las suflatu-mi, să-ți priveghiesc somnul...!

D. M. Scurtu.

POȘTA REDACȚIEI

C. T. Am publicat un raport amănunțit. Din lipsă de spațiu trebuie să renunțăm la al dtale. Dlui Tr. S. Roșia. Primim ofertul dtale și te rugăm să ne trimiți articolul promis, indicând deplin adresa dtale.

Dlui D. M. Timișoara. Se zice consiliul general de finanțe.

Dlui August Scriban, Iași. Am publicat articolul din chestiune, numai fiindcă a fost inspirat de un cald patriotism. Am observat și noi expresiile greșite, — n'am vrut însă să-l jignim, fiind dsa un om foarte cum se cade. Pentru ceterorii dela noi, de altfel, îndreptările semnalate de dsa sunt de mare folos. Agerul dv. spirit critic și combativ ar putea fi atât de bine cheltuit în articole de altă natură, și ne-am bucura dacă ne-ai serie din când în când. Vă rugăm să renunțați la gândul dv. de-a publica articolul în „Unirea”.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Alex. Bărsan, Covesd. Am primit 7 cor. abonament pe cvart. III 1912.

Văd. Popu Reteganu, Reteag. Primiți foaia și pe viitor ca în trecut.

Redactor responsabil: Constantin Brva.

Cugetat-ai vre-odata cât de ieftin se poate cumpăra dela mine?

Ciorapi pentru femei 32 fil., ciorapi pentru bărbați 36 fil. Ploiere pentru femei și bărbați 2 cor. Cămeși albe pentru femei cor. 150. Cămeși albe pentru bărbați cor. 250. Haine pentru băieți și fetițe, talii și jupeane pentru femei. — Pânza fine de bumbac, 1 val 23 m., cor. 12—1750. — Mărunțșuri. Decoruri. Ghete: 1 pereche ghete de casă 60 fil., 250, 360.

(A 121—)

ANDRÉE VILMOS, SIBIIU-NAGYSZEBEN, Dragonerwache-Suburbii.

PUBLICAȚIUNE.

In urma decesului soțului meu se arendăază urgent o moșie de circa 580 jug. cat. Depărtare de tren 3 klm. Doritorii sunt a se adresa eventual a se prezenta la **Maria Salca**, în Bórta, Mihályfalva gara și u. p. Nagy-Selyk. (Sa 351—3)

O domnișoară română orfană,

inteligentă, se angajează la o doamnă sau familie domnească ca damă de conversație, eventual ajutor la casă pe lângă condiții modeste. Reflecțiuni la administrația ziarului nostru. Co 353—3.

Un comis

cu praxă bună în bransa de băcănie și humbăcărie află aplicare pe 1 Octomvrie. Se cere cunoștința limbilor: română, germană, și maghiară. Doritorii să se adreseze la firma

Nicolae Dușoiu,
Brașov.

Du 352—3

„PLUGARUL” însoț. economică-comercială Blaj

Concurs.

Direcțiunea însoțirii economice „PLUGARUL” din Blaj publică concurs la postul de conducător-comptabil. Ceice doresc a fi aleși vor avea să dovedească cu certificate, că pot să conducă comptabilitatea și corespondența independent, vor fi preferați, cei cu calificare și în ale economiei.

Leașa celui ales va fi 2000 cor. la an și 400 cor. bani de cortel.

Postul este de a se ocupa îndată după alegere. Cererile să se înainteze direcțiunii până la 12 Sept. n. inclusive.

Pu 350—3

Direcțiunea.

Doi candidați de avocați

află aplicare momentană în cancelaria avocațială a lui

Dr. Gheorghe Drimba,
Cohalm (Köhalom).

(Di 349—6)

Apotecă

în comună eurat românească cu medic în loc și doi medici în raion, fabrică și mai multe officii, piață de săptămână și târguri de țară, cu raion foarte mare e de vândut. Adresa la administrația „Românului”. Ca 312—6

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria mea avocațială. Plata o stăverim după înțel-gare reciprocă

Dr. Aurel Grozda, adv.
Buteni (Körösbökeny)

(Go 342—4)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și bărtie și recvizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Ch și neiu (Kisjenő)

(Pe 337)

2 Commis

unul în bransa coloniălelor și unul în bransa manufacturei și

2 ucenici

cu cel puțin 2 clase gimnaziale sau civile află aplicare la

„SEVERINEANA”

societate comercială pe acții Karánszbes.

VINURI vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 72 fil. — Rizling 82 fil. — Roșu 92 fil. — Siller 68 fil. — Carbenet 1 K.

Vinuri noi: 62—66 fil.

Rachiu de treve 1 cor. 80 fil. — Rachiu de treve (comină) specialitate 2 cor. 20 fil. — Rachiu de drojdi 2 cor. 40 fil.

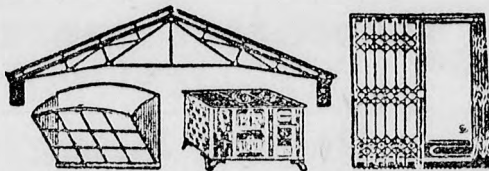
Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Bo 81—26

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

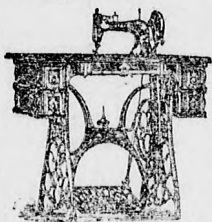
(Bu 110—60)

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepți, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare toffelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Mașini de cusut SINGER

biciclete
gramofoane
plăci

mai ieftine se pot căpăta la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200—60)

Budapesta, VII. Almásy-tér 14

Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis. Corespondență în limba germană și maghiară.

Reparări execută ieftin.

MAȘINI
pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reller Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93—13.

Prăvălie de instrumente muzicale de vânzare.

Tot aci, din cauza desfacerii prăvăliei, se vând toffelul de instrumente muzicale, violini pentru începători, harmonice, goarne și instrumente de suflat, cu prețuri foarte scăzute.

Vasváry K. I.

Va 330—8

Arad. str. A-ztales nr. 5.

(Ba 116—220)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

D. CEPENARIU

crotori pentru domni

Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialități de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domni după croiul eel
mai nou :

Ce 193—30

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József

Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.

Iși recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețuri cele mai convenabile.

Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. — manșoane, boale eăciuli pentru domni și doamnă, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru confecționare, captuire, captușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I.-u. rang.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvar.

— In colțul străzilor Unió și Róza. —
Magazin permanent de materii din țară și
străinătate pentru toate sezoanele.

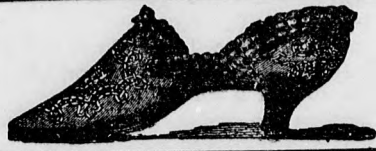
Comandele din pro-
vincie se execută
prompt. E sufici-
ent a se trimite
o haină croită
:: bine ::

(Be 157-60)

Premiat la a. 1902 din partea expozi-
ției Industriale din Beclcherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar, (Be 30-70)
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de
piele, păsă, mătase și catifea, pentru băr-
bați, dame și copii cu prețurile cele mai
ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis
gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

(Bo 33-52)

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

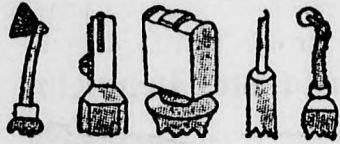
sculptor și întreprinzător de beton
și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se referă la
bransa mea precum lucrări la edi-
fici și cripte cu diferite expoziții,
de piatră și marmoră, apoi cruci,
monumente, etc. — Lucrez în beton
cu mare pricepere, precum caldă-
răm de beton, canale, poduri de
beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt.
Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag
atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine.
Liferez pietri și nisip în cant. mare.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

(1. 20-52)

Recomandă pantofarilor și ciobo-
tarilor precum și pielarilor unelte
de branșe, calitate bună, prețuri
moderate. — Comersanților se dă
rabat. — Catalog gratuit și francat.

Folosește Doamnă**„Crema Margit“ a lui Földes**
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor
din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei
norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.
Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii in-
chise cu marea originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.
„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată,
care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

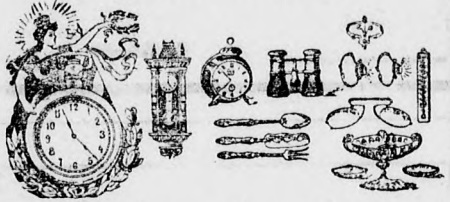
A R A D.

(Fo 225-100)

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

in Orăștie Szászváros.
Filială in Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argin tși
ceasornice pe lângă garanție și prețuri
moderate. — Se fac orice reparaturi de
juvaere și ceasornice de aur, re-pede, pre-
cis și ieftin. Serviciu conștiințios. • 124-52

Cine dorește să cumpere

Reparaturi se fac solid și ieftin

clavire bune, pianе sau pianino,
harmoniu de școală sau orgonă

să se adreseze cu încredere către

Salonul de clavire F. A. KAUFFMANN
in SIBIIU (Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

Unicul reprezentant pentru:

Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestată dela artiști în broșură

stan la dispoziție în orice timp.

Zettler și Winkelmann! Fabrica de carte de clavire din ducatul de Braunschweig-Lüne-

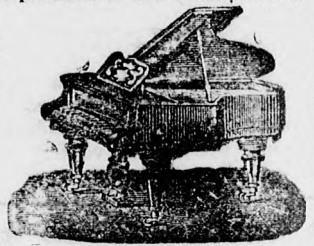
burg. (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.

Reinhold! Liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școale de muzică

membru în comitetul școlii a societății fabricanților de clavire din Viena. Posesorul

mai multor medalii. (Ka 91-)

Frații Stingl! Liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

GARANȚIE!

Totfelul de
mobile de fer și
aramă, matrațe,

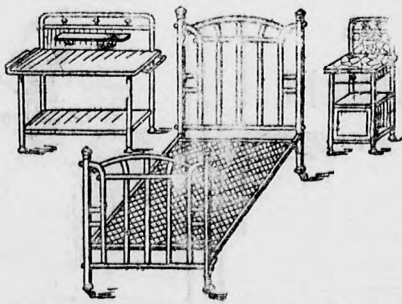
se vând cu prețuri fa-
vorabile la

CZELL și FRANCK

fabrice de mobile de fer, aramă și bănci pentru școale

BRAȘOV.

Catalog de prețuri în limba maghiară și germană, se trimite gratis.

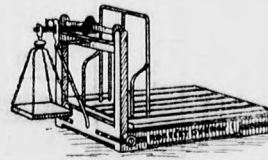

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui Ziska

BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.

Vis-a-vis de gara de nord. Comunicație cu tramwalul electric din orice parte.

Artileli pentru fauri, fabrică de cân-
tare pentru cereale și de balansuri
centimale. Liferantul bursei de ce-
— reale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută
ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la zia-
— rul „Românul“, se trimite gratis. —

Ro 338-80

Bencsik Zsigmond in DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt

Be 318

1 Be 48—30

Corsete artistice pentru corp și ortopedie se execută cu specialitate și conștițios după măsură la

Guidó Becsi

bandagist și ortopedist
Sibiu, str. Reisper nr. 7.

Totfelul de suspensorii cu prețurile cele mai ieftine. — Serviciu prompt.

Totfelul de reparări se execută prompt.

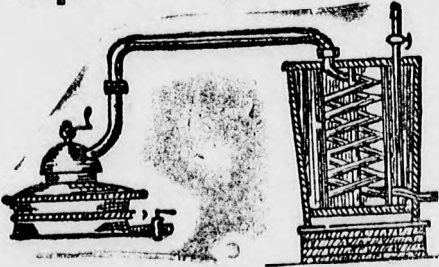
ATELIERUL DE FOTOGRAFIAT A LUI CI 136—60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

GAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente pentru fabrica de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate! Condiții favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164—30)

Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

DEVA.

(Be 193—30)

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane și vetre de fert.

Execută vane de porțelan, vane de scaldat și pavazarea odărilor de scaldă, repararea cuptoarelor vechi, precum și tot felul de lucrări în branșa aceasta, pe lângă garanță și cu prețuri ieftine.

— Fabrica: piața Ötvös József. —

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

IOSEFINA (BI 115—30)

BINDER

LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

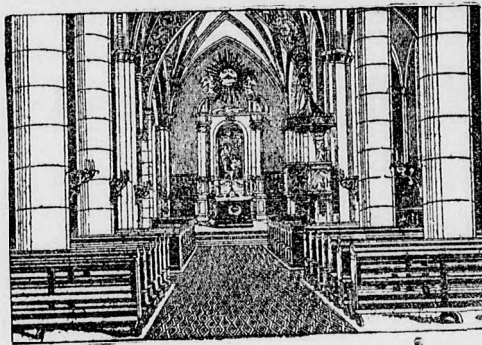

Să se grilească pentru adresa corectă!

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă **corsete dinainte drepte**, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

GAÁL JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad, Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măserie pentru biserici, școale, farmacii, prăvălii și birouri, cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț. Ga 51—

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat

Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

numai fabricații veritabile în cele mai moderne colori și fason elegant, — apoi în

Cilindre și Claque-uri la

Gustav Schuster succesorul, Sibiu—Nagyszében.
Grosser Ring 17.

Specialitate: fabricație proprie de pălării pentru țaranii români și sași.

Su 26—15

CEL MAI BUN ȘI MAI IEFTIN ASORTIMENT pentru
rea ornamentelor bisericăști, pentru toate bisericile gr. or. române și sârbaști.

Anume: Odăjdii colorate și negre, acoperiminte, prapori mari, steaguri pentru biserică, candelă, cruci, baldachin, ripide, icoane sfinte, icoane ruse și de toțfelul, icoane istorice, etc. etc.

In atelierul meu pregătesc cel mai bogat iconostas și morminte sfinte pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

Cele mai moderne pălării preoțești.

Haine pentru domni preoți, brăne și camilafce. Pregătesc bine și prompt vestiminte preoțești, căci am un croitor foarte isteț. La dorință dau detaluri și toțfelul de modele. Asigur cumpărătorii mei, că vor fi serviți în modul cel mai bun, căci am numai materie de prima calitate și cea mai bună, dar vând mai ieftin ca ori unde în alt loc. Comande executate momentan în modul cel mai prompt și conștientios.

CATALOG ILUSTRAT TRIMIT GRATUIT.

Cerând comande abundante, rămân cu stimă

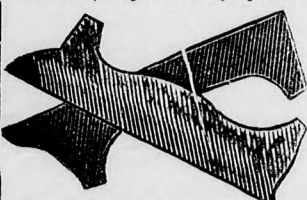
Nicola Ivkovic, Ujvidek

Strada Duna n-rul 10, (Casa proprie.)

(Go 21—60)

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și
Nagyszeben, Kleiner Ring 5. accesorii pentru industria de
cojocărie, curelărie și ciobotărie

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vachè și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Pâslă, barchet, pânză, tălpi de pâslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau toțfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru fereștri - - -

(Fi 226—50)

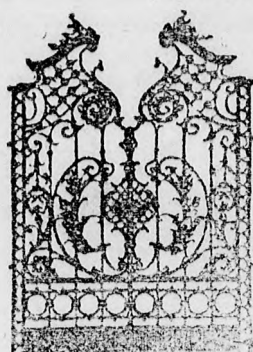
FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

LĂCĂTUȘERIA ARTISTICĂ ȘI DE ZIDIRI,
provăzută cu motor electric alui

FRANZ JUNGINGER

TEMESVÁR-FABRIK, Spiridongasse nr. 2.
(Lângă farmacia Nägele, în casa proprie.)

Se recomandă pentru executări de clădiri, trepte (scări), îngrădiri la morminte, candelabre, porți de fier. Instalațiuni de apă-ducte. Mare depozit de toțfelul de cupțorase, mese franceze, de cea mai bună calitate cu plăci siguri contra focului, cari nu sunt a se compara cu cupțorasele de rând.

Prețurent pentru cupțorase la cerere gratuit și franco.

Ju 172—30

Premiat la expoziția industr. din Sibiu în 1903.

Roate de tors

din material uscat și mers liniștit, pe lângă garanție, se află de vânzare la

Emil Krauss,

strungărie și atelier cu putere motorică.

SIBIU-Nagyszeben Margarethengasse 5

Ori ce roată ce nu merge bine se primește înapoi.

(Ka 123—30)

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg“)

Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini de cusut pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blănari, mănășeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-Premier. Kayser etc. Garnituri pentru biciclete, clopoșele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

GRAMOFOANE;

Pathé cu marca „Engel“ Automate statif.

„HIS MASTER'S VOICE“
TRADE MARK.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plățire în bani gata și n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi. Garanție. Excutare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,
mecanic.

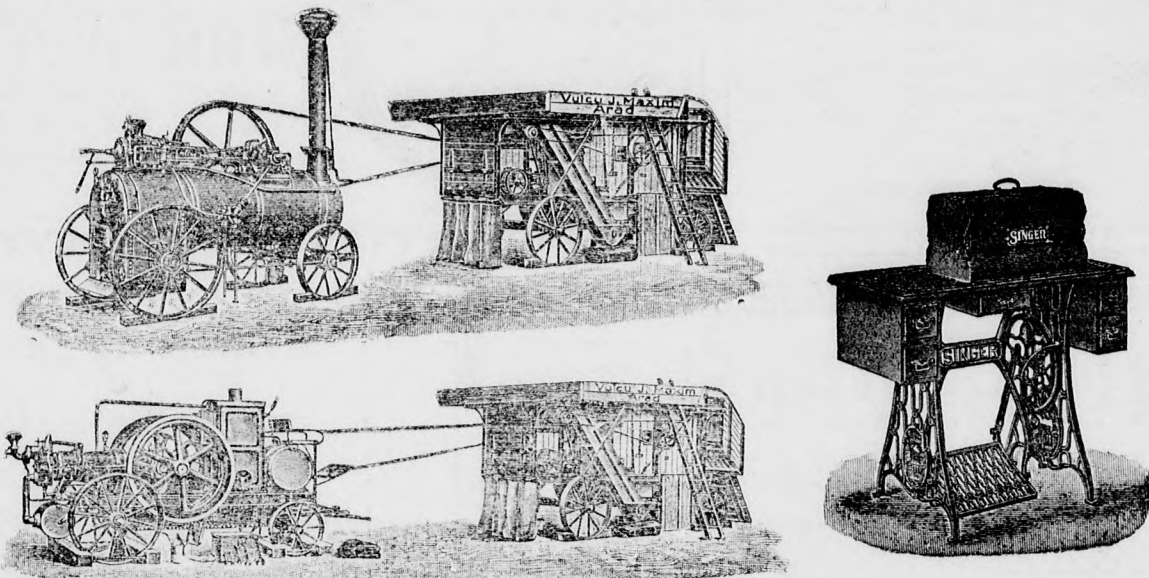
(Zo 209—)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormie din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saei, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinilor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vu 221—280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 158.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” ȘI PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” da informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE.
KÉS, CSANÁD, BIHOB, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

GHEORGHE CIOROCARIU

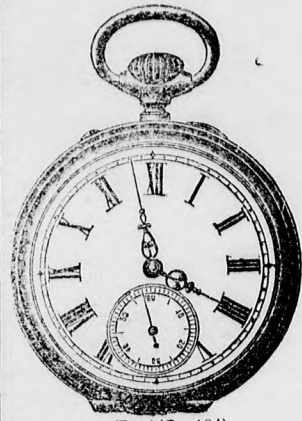
MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

(Ba 147 | 104)

Cele mai bune
oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

Juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Románul” (adecă scriu că a ctit anunțul în „Románul”). Corespundentele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Stofele alese de Direcțiune luate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov

strada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Noutăți de ghetete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JÁNOS

Ve 347—156

magazin de ghetete

ARAD

bulev. Andrassy nr. 20

TIMIȘOARA

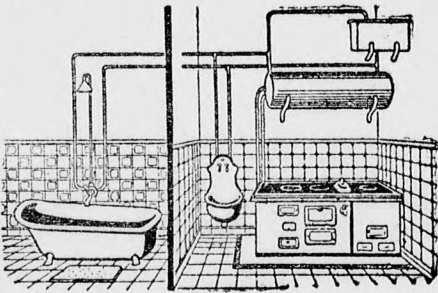
(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Prețuri solide și ieftine!

Frații Klubitschko

atelier pentru instalațiuni electrice și de altă putere, apaducte, vane de scaldat, colorifer și canalizare. — Atelier de mașini, lucrări de aramă și lăcătușerie în SIBIU, Elisabetgasse Nr. 50

Rugăm on. public pentru încredințarea ori-cărei lucrări de branșe. Totodată ne luăm voia ai atrage atențiunea asupra

clouzetului rezistent la îngheț,

invenție proprie. Brevetată sub Nrul. 53932.

Are calitățile: 1. Se poate monta în orice loc, fiind eschisă posibilitatea de

a îngheța apa. 2. Prin spălarea repede folosește apă puțină. 3. În urma construcției simple, funcționează sigur și îndelungat. Este îndeosebi de recomandat la casele vechi, deoarece introducerea se face cu mică cheltuială. — Este deci interesul proprietarilor de case ca să caute a-și aproviziona casa cu astfel de clozet.

Instalateurilor și negustorilor dau rabat.

Ne luăm voia mai departe de a recomanda în atenția onoratului public:

vase de aramă, căldări de aramă și picioare pentru căldări de tinichea.

Executare solidă la ori-ce lucrare!

Catalog și prospecte gratuit, fără obliganță de-a cumpăra.

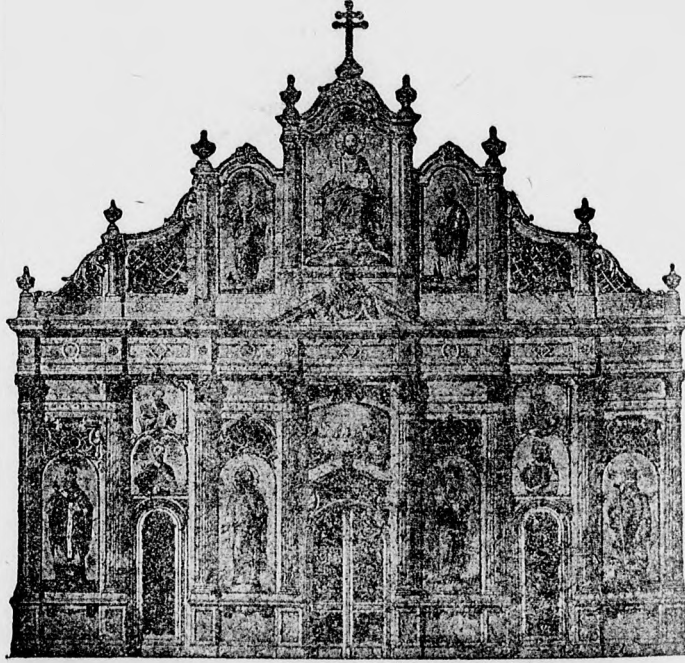
(Nu 57—30)

Căutăm pentru orașe mai mari — agenți!

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

Institut pentru ridicarea altarelor în

Budaposta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(SI 100—60)

ABONAMENT
Pe un an . . . 28
Pe jumătate an 14
Pe 3 luni . . . 7
Pe o lună . . . 2

Pentru Românii străinătate

Pe un an . . . 40

Telefon
pentru oraș și în
Nr. 70.

Cum vor p

Se știe că există în natură cât prin acum un popor de prezintă calitatea cele mai evidente respectiv nu energiile dinate după fel tate în o sing Politicește s' astfel de pop s'au organiza zate spre un puți.

Poporul milioane, în dreptul, dar țile cele mai alte țărâni toși, cât se mai însemna mult bun sim cazul când n și să-i organ chip, numai, devină un po politicește și cari ar avea de interese, c

În felul d poate să fie și totuși ar tate ridicolă, zecile de m Englezi.

Evident tări se cond atentate mo pot să măg care ne asc cartușelor o fie. Din con văzute cu o lism, cum e vorabilă, pr sine atât de să nu se ma constatat la unde au asc tuziașt, o n țiuinea e sa moase?